MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Any II. Núm. 78 - Barcelona, dijous, 24 juliol de 1930

Preu: 20 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció: 2'50 pessetes trimestre

Realment, la Presó Model no és un model de presons.

DE BERLÍN AL CAIRE

Contra el perill de dictadura

La moda de les dictadures a la manera forta ha passat, ja no es porta. Només els països políticament endarrerits, Rússia, Itàlia i Turquia, poden resistir el règim de la camisa de força. Pangalos, Voldemaras i Primo han caigut. Els fets, les conseqüències d'uns llargs períodes de govern, han demostrat que aquests tres senyors eren uns no cia, Hindenburg es mostrava molt respectuós amb la Constitució. Recentment, les seves iniciatives tenen un caràcter ben poc correcte. El conflicte del president del Reich amb el Govern de Prússia sobre la qüestió dels Elms d'Acer, el desig d'aplicar l'article 48, la dissolució del Reichstag i, abans de tot això, la formació del ministeri Bru-

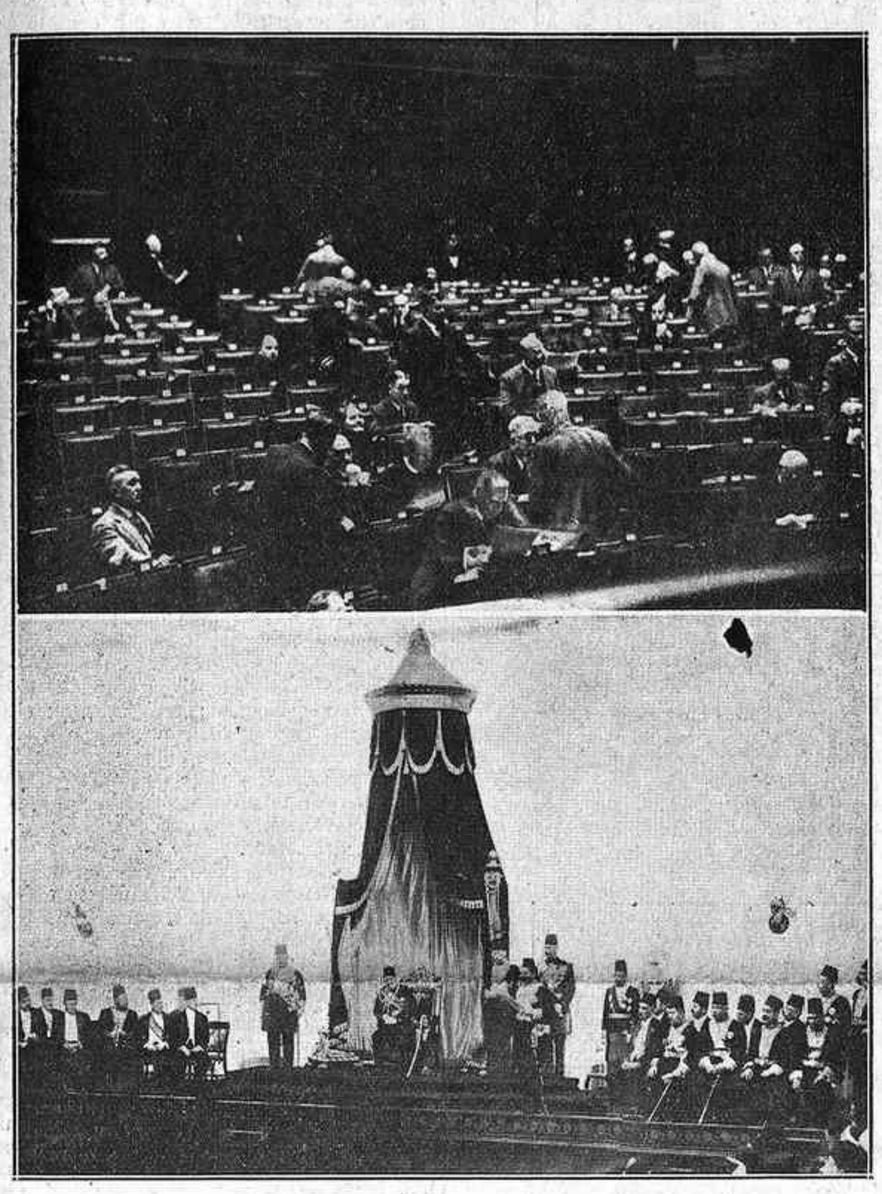

A dalt, el Reichstag alemany. No és que, en aquesta fotografia, ja estigui dissolt, sinó que és presa un dia de poca animació.

A baix, una sessió d'obertura al Parlament egipci, amb el rei Fuad presidint-la i, a la seva esquerra, Nahas paixà llegint el discurs.

ningú. Perquè en el fons de cada dictador dels nostres temps hi ha sempre el no ningú, l'home incapaç de resoldre problemes amb la intelligència. Si la història de Lenin no anés lligada amb una convulsió que ell no va provocar, el seu prestigi minvaria molt. I un dia la historia farà un vestit a mida a Stalin i Mussolini, i no parlem de Mustafà Kemal perquè sobre un país tan primitiu no és possible fer-se una composició de lloc.

Fracassats els imitadors de les grans dictadures, la Naturalesa ha volgut justificar que no fa mai salts i ha tendit a les semidictadures. En una setmana s'han produit dos intents de semi-dictadura, o sigui de dictadura camuflada: un a Alemanya, el país que té la Constitució més liberal d'Europa, i l'altre a Egipte, un país políticament nou i mig independent.

* * *

A Berlín, el Govern presidit pel canceller Bruning, membre del Centre Catòlic, es proposava anivellar el pressupost i sanejar la hisenda aplicant un projecte fiscal una mica fort que gravaria els sous dels funcionaris, els ingressos dels rendistes i establiria un impost sobre la cervesa. Els dos extrems d'aquest projecte de llei, dita «impost de sacrificii», eren molt impopulars. El Reichstag va votar sempre contra el projecte. En lloc de dimitir, el Govern va preferir amenaçar amb l'aplicació de l'article 48 de la Constitució. L'article 48 diu que «el president de la República pot, quan la seguretat i l'ordre públic es vegin greument compromesos, pendre les mesures que cregui convenients i recórrer, si és necessari, a la força armada». L'article 48 suspèn una sèrie d'articles bàsics de la llibertat, però precisa que de les mesures que es prenguin cal donar-ne compte al Reichstag i deuen cessar quan el Reichstag ho ordeni.

El Govern va aplicar l'article 48 i immediatament va publicar un decret-llei relatiu a la reforma fiscal. El Reichstag va votar contra el decret-llei, i llavors el Govern va dissoldre el Reichstag. Van votar contra el Govern els nacionalistes, socialistes i comunistes. Acostumats els comunistes i nacionalistes a votar amb l'oposició, llurs explicacions no tenen gaire interès. Els socialistes van fer constar que no creuen que l'article 48 fos redactat per treure els governs de tota mena de conflictes. El text de l'article indica clarament que fou establert per als casos de perill de la seguretat nacional o de desordres revolucionaris.

Es evident que el Govern Bruning desitjava una semi-dictadura. La culpa no és tota del Govern: el president Hindenburg i la colla que el volta té bona part de culpa. En els primers temps de la seva presidèning, han compromès Hindenburg. I el pitjor del cas per a la República és que les eleccions del 14 de setembre es faran a favor o contra Hindenburg, el president que no ha sabut viure sobre els partits.

* * *

A El Caire, l'intent de semi-dictadura es presenta d'una manera més primitiva. El gabinet nacionalista que presidia Nahas paixà volia fer una llei que tendia a processar els ministres que violessin la Constitució. El projecte anava encaminat a evitar una altra dictadura. El rei no va voler admetre aquest projecte, i el ministeri, a pesar de comptar amb una majoria enorme al Parlament, va haver de dimitir. Es tracta, doncs, d'un conflicte entre el partit nacionalista, o sigui el «wafd», i el rei Fuad. Els nacionalistes no han oblidat el cop d'Estat fet pel rei l'any 1928, que va donar el poder al dictador Mahmud. Clausurat temporalment el Parlament, el «wafd» va decidir provocar una campanya de protesta contra la semidictadura. La velleitat del rei costa ja més de vint morts i més de quatre cents ferits a conseqüència dels desordres d'Alexandria, Port-Said i altres poblacions.

Si ara el rei no obre el Parlament la situació empitjorarà, i si l'obre, com que el Govern serà vençut, caldrà dissoldre el Parlament i els nacionalistes hauran de guanyar unes altres eleccions i oferir al rei una altra demostració de força.

El Govern britànic roman neutral davant d'un conflicte d'ordre interior. El preocupa només que siguin respectades les vides i béns dels estrangers. Encara que el partit nacionalista sigui el partit dels patriotes egipcis, l'únic que vol limitar la intervenció anglesa, el Govern de Londres no ignora que a Egipte només poden governar constitucionalment i normalment els nacionalistes. Fou el Govern laborista anglès el que va exigir la caiguda de la dictadura de Mahmud amb l'excusa que calia que el tractat entre Anglaterra i Egipte fos ratificat per un Parlament normal. El tractat no ha pogut fer-se encara perquè els nacionalistes demanen cada dia una mica més, però les relacions entre Londres i El Caire eren amistoses durant el govern de Nahas paixà i encara ara els laboristes anglesos mantenen contacte amb els nacionalistes egipcis.

La qüestió és complicada. El rei Fuad té més idea de com governaven els Faraons que de com governen els reis constitucionals. Això, tard o d'hora, pot costar la corona al rei Fuad. L'interessant és que el poble egipci es defensa contra el perill d'una segona dictadura, o d'una semi-dictadura, actitud que li fa molt honor.

De Dijous — a Dijous

Els mals tractes de la presó

La nota més apassionant d'aquests darrers dies la constitueix innegablement la campanya enèrgica i ciutadana, iniciada pels amics de L'Opinió, *contra el règim de mals tractes, que, pel que es veu, havia ja adquirit caràcter definitiu a la Presó de Barcelona.*

Al primer article d'aquell setmanari seguiren uns dies de silenci, però actualment l'estat d'opinió creat ha estat prou fort, no sols per omplir de telegrames de protesta la taula presidencial del general Berenguer — procediment al qual, ho sabem per dolorosa experiència, no cal atorgar massa confiança—, sinó també per arribar a motivar denúncies concretes que han mobilitzat el jutjat de guàrdia. Una d'aquestes denúncies, signada per Pompeu Fabra com a president de «Palestra», ve a resumir a última hora la veritable opinió del públic expressada valentament per la premsa.

En escriure aquestes ratlles encara no sabem quin serà el resultat del sumari incoat. De moment sembla que la realitat dels mals tractes ha estat confirmada plenament. El que és incert encara, és la magnitud i abast d'aquests mals tractes. Però això no és pas d'una importància decisiva. Si no és possible un processament per lesions, ho serà per coaccions o amenaces. I en definitiva el que interessa és que a la Presó de Barcelona no sigui possible un règim d'atropells d'aquesta mena.

—Des de fa temps, tota la premsa esquerrana ha protestat—tot el que ha permès un règim de censura gairebé crònic — davant fets concrets que no donen gens de glòria al sistema penitenciari potser més estès a les presons del que la gent del carrer puguem pensar. Veurem si els fets esdevinguts darrerament faran—gràcies a un estat d'opinió favorable—que arribin al règim penitenciari d'aquí els corrents moderns decantats a veure en la presó un reformatori, i no pas un lloc de càstig.

No sabríem pas deixar d'esmentar en aquesta nota, la digna actitud presa per la premsa barcelonina. Ha estat la premsa, en efecte, la que ha creat l'estat d'opinió que ha exigit la intervenció de la Justicia en aquest afer. I no ha estat pas — com diu el director de la Presó, Eraclio Iglesias, per tal de defensar-se — una campanya empresa per la premsa del sector esquerrà. Precisament una de les coses que dóna més de valor a aquesta campanya, és que s'hi ha sumat gairebé tota la premsa. I la que no s'hi ha sumat, no ha sortit pas a defensar l'esmentat director. Només una reduïda part de la premsa, la que de vegades és més governamental que el mateix govern, ha callat tant com li ha estat possible sobre els fets ocorreguts, com si pel sol fet de pensar-se que no l'han de tastar mai, no els interessés el règim penitenciari.

Instrueix sumari el senyor Camin de Angulo. No voldríem recusar el jutge, però no serà inútil dir que aquest senyor era un dels homes addictes a la dictadura. Això sembla que no tingui cap importància, però en té molta. La presó tampoc no era neutral durant la dictadura, ni abans quan l'omplien de sindicalistes i els maltractaven; no era un de tants ressorts de l'administració de justicia: era un instrument del Govern com el carceller. Però n'hi havia tants d'instruments del Govern a Barcelona! Dalt de tot de l'aparell judicial barceloní encara hi ha un home de la dictadura, l'últim que queda a Barcelona, el senyor Lassala, president de l'Audiència.

R.

MIRADOR INDISCRET

Sense escenes enternidores

En Montaner esperava un acomiadament enternidor. Els funcionaris l'ajudarien a fer els paquets, tindrien frases amables, rebentarien el Comitè de l'Exposició, etc.... Però no va succeir res d'això. El senyor Montaner, ajudat de mala gana per una mecanògrafa, va fer un paquetet, se'l va fer baixar al taxi i en sortir per darrera vegada d'aquell *bureau*, s'acomiadà del porter en català:

El porter quedà desconcertat. Tanta feina que havia tingut a apendre de parlar el castellà mirant-se en l'accent, perquè el senyor Montaner, mentre era personatge, no podia sofrir confusions entre la *s* i la *c* i la *z*.

D'esma, respongué:

—¡*Muchas gracias, don Joaquín*!

I això fou tot. Els altres funcionaris ni tan solament alçaren el cap de la feina.

"Desagradecido"

Tot i que el marquès de Foronda ha protegit molt l'ex-secretari de l'Exposició, havia acabat perdent-li l'estima.

Quan En Barangó Solís féu un interviu a En Montaner destinat al *Diario de la Exposición*, el marquès va demanar les proves i va tatxar amb llapis vermell el retrat del senyor Montaner i l'interviu, que era — és clar — una gran ensabonada.

Quan el senyor Montaner va veure el periòdic sense la seva fotografia ni l'interviu, va tenir un disgust. Volia fer suspendre el periòdic, fer dimitir el senyor Nogareda, director del *Diario*, fer despatxar el senyor Barangó Solís, etc.

Però quan va saber pel senyor Morell, copropietari de la publicació, que qui havia fet retirar tot allò era el propi Foronda, s'hagué de guardar la indignació. Es limità a dir a un subaltern:

—¡*Desagradecido*! ¡*Con lo que yo he hecho por él*!

Enemistats musicals

Entre el mestre Vives i En Lamote de Grignon hi ha una enemistat més o menys cordial des de fa molts anys. No se sap ben bé per què, però el cert és que la Banda Municipal de Barcelona s'ha passat anys i anys sense interpretar cap peça musical de l'autor de *L'Emigrant*. Ni aquesta cançó, ni cap selecció de les sarsueles que han donat fama i fortuna al mestre Vives. Però a darrera hora, algú va indicar al senyor Lamote de Grignon la conveniència que figuressin de tant en tant obres del músic català en els programes que executa la Banda.

Llavors sembla que el senyor Lamote de Grignon va dir:

—Està bé. Tocarem la *Maruxa*. Fet i fet és del més dolentet que té...

I heus ací per què diumenge passat, a la Plaça Major del Poble Espanyol, la Banda Municipal, després de molts anys de no interpretar res del mestre Vives, va tocar una selecció de la popular obra.

Oferiments

Ha estat uns dies entre nosaltres el compositor Josep Serrano.

Com tothom recorda, l'Ajuntament de València decidí regalar-li una casa al Perelló, com agraït per l'himne de l'Exposició de València i per l'*enalliment* que ha donat a la música en general. Però l'Ajuntament de la Dictadura acordà no donar cap més diner per a la casa del mestre Serrano i aquest ha hagut d'acabar-la amb els seus mitjans econòmics. Un dels acords del Ajuntament de València era posar una placa que diria «Valencia al maestro Serrano». Doncs bé, l'home ha aprofitat els seus dies d'estada a Barcelona per a fer-se fer una placa de ferro que dirà: «El maestro Serrano a Valencia».

—*Si yo me he pagado la casa, justo es que se la ofrezca a Valencia...*—deia com a explicació.

El català a l'Eqüestre

En el banquet donat en honor de l'aristocràtic poeta marquès de Cabanes, de què parlàrem en aquesta mateixa secció, fou En Pinilla l'encarregat de pronunciar les paraules d'oferiment.

En Pinilla, com és natural s'expressà en català. Això originà molts comentaris en una casa com l'Eqüestre, on el català no compta per aquestes coses. Uns defensaven l'actitud d'En Pinilla, altres ho trobaven malament.

—I vostè, que s'ha molestat?—preguntà En Pinilla a un senyor granadí, que fa temps que viu a Barcelona, i que havia assistit a aquell sopar.

—Jo no—respongué aquest—. Quan em pregunten si em molesta el català, em recordo d'un fet succeït a Granada. Un dia va venir un senyor madrileny a installar-se a la ciutat. I en tot el dia no feia més que criticar les coses de Granada: si hi havia pols pels carrers, si les cases eren lletges, si el caràcter granadí era així o d'una altra manera. No callava mai, fins que un fuster del barri li digué: «Home, don Tal, em voldria tornar aquella carta?» «Quina carta?», preguntà el madrileny estranyat. «Aquella en què l'hem enviat a buscar.» Naturalment, aquesta carta no existia. Aquell senyor havia vingut a Granada perquè havia volgut. Després d'aquest incident, ningú no li sentí dir mai més mal de Granada.

—A mi — conclogué el granadí—tampoc m'han enviat a buscar. He vingut perquè he volgut. Per tant...

Aquesta anècdota ha fet que ja no hi hagi ningú a l'Eqüestre que gosi trobar malament que En Pinilla hagués parlat en català.

Els perills de la popularitat

El nostre magnífic batlle està tan content d'ésser alcalde de Barcelona, que no s'amaga de dir que ell en persona es va treballar el nomenament pel gran gust que li donaria aquest càrrec. Però sembla que entre els seus no va produir gran entusiasme aquesta distinció.

—Deveu estar molt satisfets de veure Juan Antonio alcalde—deia un amic a un familiar del batlle.

—Ha estat cosa d'ell. El que passarà és que fins ara només nosaltres coneixíem les seves qualitats i pels altres era el comte de Güell, mentre que d'ara endavant los coneixerà tothom. El baró de Viver va estar més ben aconsellat. No el varen deixar ésser alcalde sense comptar amb la protecció d'una dictadura.

Pretensions

No fa gaire que a Sant Cugat del Vallès s'havia de representar *La Marieta de l'ull viu*. El director d'escena, que era el gorrista del poble, ja tenia gairebé tot el muntatge enllestit, quan s'adonà que li mancava alguna cosa:

—Un corneta! Ens fa falta un corneta! I d'on el treiem? Ah! Calla. En demanarem un a la Creu Roja.

I tal dit, tal fet. El gorrista escriu unes lletres al president de la Creu Roja local, demanant-li un corneta. Però el senyor Doro Vila — president de l'Assemblea de la Creu Roja i membre d'honor de la Unió Patriòtica —, tan bon punt tingué la demanda als dits cridà a l'ordenança i tot papissotejant com d'habitud li diu:

—Té; torna azò al gorrizta. I diguez-li que a mi ze m'ha d'ezcriure en caztella, amb «zello» de quinze zèntims i tractant-me d'exzellentízim zenyor.

Un actor de caràcter

Entre els actors de la companyia japonesa que ha actuat al Palau de Projeccions, es donà un cas representatiu del caràcter oriental. Es Kiyoshi Mimasu, que en el drama *La Providència amagada* fa el paper de fill venjatiu.

En el tercer quadro del drama esmentat, Mimasu ha de saltar d'una finestra amb un sabre a la mà i combatre contra els servidors del senyor de la província.

Durant una representació al teatre Pigalle, de París, Kiyoshi Mimasu, en saltar per la finestra, es clavà entre la pell i l'ungla del dit gros, la punta de la llança del contrari. Doncs bé, l'actor seguí fent el seu paper com si res. Fins acabada la representació no es féu curar.

En dir-li que un artista occidental hauria fet suspendre l'obra a causa de l'accident, Kiyoshi Mimasu va dir:

—Així digueu que a casa vostra no teniu actors, sinó aficionats! Es natural que un home que lluita es faci mal. Jo en escena no sóc jo mateix, sóc el personatge. No és fins acabada la comèdia que tinc dret a queixarme del mal que m'hagin fet mentre estic en l'altra personalitat.

Avís als nostres lectors

Hem sabut que, fent ús del nom d'aquest setmanari, ha estat sorpresa la bona fe d'alguns amics nostres.

El fet, no cal dir-ho, ens ha sorprès desagradablement i, alhora que procedirem contra l'autor d'aquests abusos, a fi d'evitar llur repetició d'abusos d'aquesta mena, preguem als nostres amics i anunciants que exigeixin dels nostres agents el document que els acredita com a tals.

Cap d'ells no està facultat per demanar ni admetre quantitats sense el rebut acreditatiu lliurat per la nostra Administració.

EL PRES. — Doncs sí, miri, ara cada matí ens donen xocolata amb melindros.

(c) Ministerio de Cultura 2006

El que no deixava dir la censura

Barcelona romania tranquila sota la *paternal* tutela del senyor Milans del Bosch i la Premsa setmanal era censurada pel senyor Gabriel Mas, que no era, precisament, per aquestes coses, un arcàngel, com el sant del seu nom.

Un dia li portaren a censurar les galerades d'un periòdic titulat *La Palestra*, que no va arribar a sortir, i que havia de substituir *La Protesta*, que acabava d'ésser suspesa governativament.

L'home se'n va adonar.

—¿*Un sustituto de «La Protesta»*?—digué, enfutismat—. ¡*Ah, no*! ¡*Sin compasión*!

Quan el senyor Mas deia: *sin compasión*, era capaç de tatxar una esquela mortuòria, un butlletí meteorològic o una cotització de Borsa.

I, sense llegir, començà a donar cops de llapis a tort i a dret.

Però... ara ve el graciós del cas. A la impremta on s'havia de tirar *La Palestra* anaven a tirar també el primer número d'un periòdic pupí que es deia *El 13 de septiembre*. Unes galerades d'aquest es barrejaren amb les que presentava *La Palestra*. Entre elles, el manifest del 13 de setembre, que va tornar de censura condecorat amb la creu vermella que, sense llegir, li havia atorgat el senyor Mas...

Hipòlit Làzaro i l'allioli

El tenor Hipòlit Làzaro actualment estiueja a Sitges.

L'home — amb un sentit de la democràcia molt elevat — es passa el dia bromejant amb els mariners, ajudant a preparar els ormeigs i fumant — sempre que el conviden — el tabac més coent d'aquest món.

L'altre dia va enamorar-se d'un llobarro fresc com una rosa i va dir al mariner que l'havia pescat que ja podia portar-l'hi a casa, que pel preu no renyirien.

El mariner, per allò de fer una finesa al senyor Làzaro, va proposar-li amb tota la bona fe:

—Si vol, jo mateix vindré a casa seva a fer-li l'allioli...

I l'Hipòlit, amatent:

—S'agraeix, home, s'agraeix. Però... que us consti que l'allioli el faig tan bé com vós.

Explicació massa pintoresca

Hipòlit Làzaro, cap al tard, deixa la torre i surt a fer un passeig «de senyor», per la platja, del braç de la seva muller.

En una d'aquestes passejades, en Làzaro va adonar-se d'un grup de mariners a l'entorn d'un cove i que anaven «cantant» el peix:

—Setanta!

—Seixanta!

Una veu:

—Jo!

S'hi atansaren. Ella li preguntà, amb la lògica curiositat del que desconeix els nostres costums mariners:

—*Oye: cuando uno de los marineros grita «¡yo!», ¿qué significa?*

Ell, amb un aplom absolut, li respongué així:

—*Mira, pues van subastando el pescado bajando de precio hasta que sale comprador y cuando uno grita «¡yo!», aquí en Cataluña quiere decir*: «Per mi va el pollastre!»

—¿*Cómo?*

—Que per mi va el pollastre!

I la cosa va quedar així.

Una altra d'En Làzaro

L'estació de Sitges. Hipòlit Làzaro puja al tren per anar a complir, segons diuen els sitgetans que s'honoren amb la seva amistat, uns compromisos teatrals, molt acceptables, a Sant Sebastià.

Un d'aquests íntims amics, dés de l'andana, es permet fer-li una observació irònica:

—Alerta aquests galls!

I En Làzaro, passejant-se els dits per damunt de la gola, amb la tranquil·litat que sols adquireixen els que estan curats d'espants:

—No pateixis. Ja hi tinc durícies!

Una bona notícia

La calor provoca el desgel.

Així podem veure d'algun temps ençà com desapareixen els gels i dessota surten, altra vegada, les coses i les ànimes arborades.

Darrerament hem tingut una agradable sorpresa. La nena NELIA, la famosa nina de la millor xocolata, les millors galetes i els millors bombons, animada pels seus èxits i afavorida per les circumstàncies, s'ha posat tot d'una a parlar en català.

El bell catalanesc, parlat per ella, se'ns fon agradosament a l'orella, com es fonen en els paladars delicats (que saben el que es fan, els tasten) els productes de qualitat NELIA que ella recomana.

Felicitem la xamosa entremaliada i li desitgem força èxits en la seva parla, que tothom ja sap que és seva no per adopció sinó per naixença.

Què és la neurastènia?

Els excessos de tota mena, els disgustos i contarietats donen lloc a una debilitat del sistema nerviós, qu es tradueix en insomnis, falta de gana, vertígens, malestar, símptomes tots de neurastènia, que són vençuts amb tanta major rapidesa com més de pressa és atacat el seu origen amb l'enèrgic reconstituent FOSFO-GLICO KOLA DOMENECH, que en pocs dies torna el benestar i els desigs de viure

RAMON BES & C.ª

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i utillatge per les Arts Gràfiques

Aguilers, 1, i Via Laietana, 4. BARCELONA

Telèfon 15524 - Apartat 896

Direcció telegràfica: DANIBES

Un diumenge als banys de Sant Sebastià

—Es pot entrar amb vostè?

Aquesta és la pregunta que, amb totes les variants possibles, que són moltes, s'acostuma a dirigir de 10 a 12 a totes les dones que un diumenge al matí van soles a banyar-se a la platja de Sant Sebastià.

Es l'hora de «Baños Playa» en l'establiment que Barcelona frueix vora mar. A la tarda, quan el sol crema poc i és ineficaç per donar a la pell humana aquell to de bronze tan de moda, per tota persona que s'estimi és l'hora de «Casino-Terraza». Uns cartells ben visibles i un reguitzell de sagetes indiquen les direccions a seguir per anar a un lloc o a l'altre.

Es que al Casino de la Barceloneta s'hi pot anar per dos objectes ben diferents. Per banyar-se, direcció «Baños Playa». Per ballar, passar l'estona i pendre el te o l'aperitiu, direcció «Casino-Terraza».

Una petita part del públic aprofita les dues direccions, però la majoria distingeix ben bé l'una de l'altra. Per això al matí domina d'una manera aclaparadora la primera, i a la tarda unànimement la gent pren la segona.

Cada dia s'omple Sant Sebastià, però el diumenge s'omple més que mai; per aquesta raó les característiques són més acusades i més visibles. Havent-me decidit a parlar del que es veu un diumenge, els que hi van el dia de feina potser trobaran que exagero.

* * *

Es pot entrar amb vostè?

He dit al començament que aquesta és la pregunta que es dirigeix a tota dona que entra sola als banys.

Ja som dintre!

Com si res. La piscina està plena de gent ajeguda o dreta, segons que nedin o que no en sàpiguen, i els passadissos, bastant amples, del costat, encara més plens de gent dreta o ajeguda, segons que prenguin el sol o esperin una habitació. Les galeries, també plenes de gent esperant-se. No hi ha més remei. Sortosament, una propina ben donada permet escurçar l'espera, i, després de mitja hora d'insistir, es troba, per casualitat, un quarto que estava buit.

Primer es despulla ella o primer ell, o tots dos alhora.

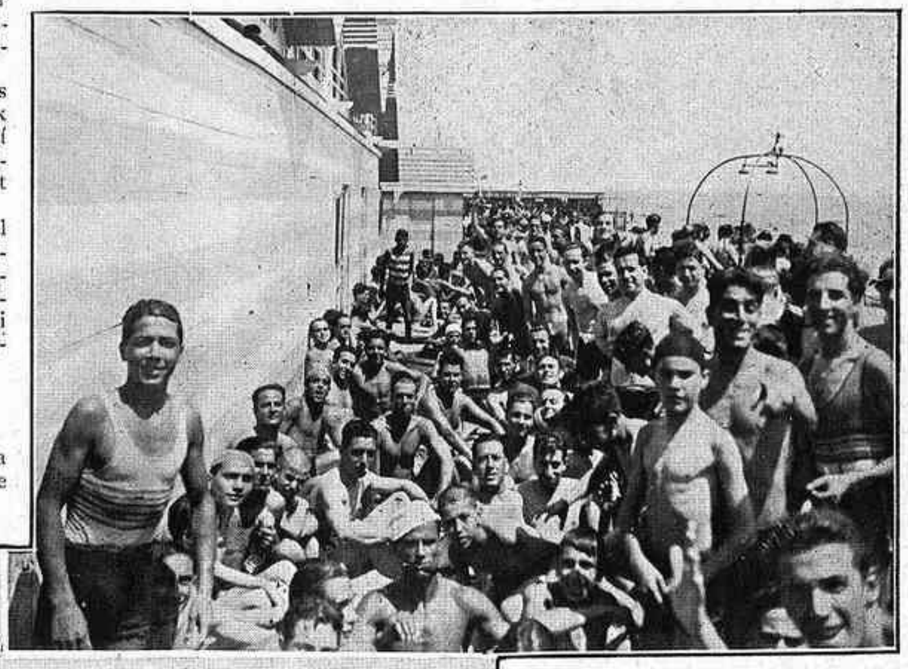

Per no haver-la de fer i poder fruir tranquil·lament d'un diumenge al matí, vaig haver de contractar per endavant la companyia femenina indispensable per entrar a la piscina.

Piscina! Somni dels que van als banys de Barcelona! Anar a la piscina és l'estímul que mou un considerable tant per cent dels banyistes homes de la nostra platja. I a aquest somni es deu la pregunta que encapçala aquestes ratlles.

Per anar-se a banyar segur d'entrar a la piscina cal tenir una amiga, encara que sigui només una coneguda, que tingui lliure el matí de diumenge.

Diumenge passat, doncs, vaig anar als banys amb la Teresina.

Tot just s'arriba, es troben els més impacients, que esperen l'arribada de cada autòmnibus o de cada golondrina, i a cada noia que en baixa li repeteixen incansablement la pregunta fins resposta afirmativa.

A mida que us acosteu, creix l'animació. Entremig de tants homes atrafegats buscant companya, us sobten els que esperen la que els ha promès de venir; n'hi ha que fins llegeixen el diari. Però aquests afortunats són pocs i estan quiets. Els que es destaquen més, perquè són més i es belluguen molt, són els que estan a la que salta de la dama prou compassiva per permetre que se li pagui el bany a canvi de prestar-se a fer de passaport per travessar la línia prohibida.

Amb el temps d'anar jo a la guixeta, la meva acompanyant ha d'atendre ja tres o quatre cordials invitacions, fetes, naturalment, sense esperança, però per si de cas...

Es pren una caseta de matrimoni.

De matrimoni no crec que n'hi hagi cap en aquestes casetes, però es veu que aquest nom dóna a l'establiment un aspecte de serietat que no l'espatlla del tot el fet que els matrimonis no ho siguin realment.

I amb un paperet de color a la mà i la noia al costat, elements tots dos indispensables, es franqueja la frontera.

La noia generalment la trobes sencera quan arribes, per fi, a la piscina; només has hagut d'assenyalar-la amb el dit cinc o sis vegades, volent dir: «Es aquesta.» El bitllet, en canvi, ha estat successivament foradat pel mig, estripat per les vores i fet malbé de pertot arreu. Però, conserveu-lo! Es la única prova del vostre matrimoni que us ha permès entrar a la piscina, i la prova d'un estat civil, per circumstancial que sigui, val la pena de conservar-la, almenys mentre durin els seus efectes.

També podríeu haver pres una habitació de família. Però per això cal ésser una colla, i encara homes i dones, i a més, en una proporció determinada.

La caseta de família és per a cinc. Però no cinc homes. Això mai! A Sant Sebastià cinc homes d'una família no mereixen aquest nom. Se'ls respecta, si de cas, individualment; però, com a família, de cap manera! Quatre homes i una dona? Tampoc! En una família de cinc persones, per poder-se banyar, ha d'haver-hi almenys dues dones. He dit almenys, perquè de dones tantes com vulgueu, fins a cinc.

Es a dir, que el que no poden aconseguir cinc homes: formar una família, ho aconsegueixen cinc dones. Misteris de l'administració!

Això darrer depèn del grau d'intimitat en què es troba el matrimoni.

I és de remarcar el fet que entre els matrimonis, per als efectes del bany, ben pocs es canvien la roba al mateix temps.

Sigui pel que sigui, el cert és que generalment primer es despulla l'un i després l'altre. L'ordre depèn moltes vegades de l'estat o la qualitat de la roba interior. L'home, en aquesta terra de galanteria, sempre s'ofereix a ésser el segon, però la modèstia d'una combinació o d'una camisa, que després en el penja-robes poden ésser objecte d'un examen indiscret, permet de vegades alterar l'ordre.

I ja estem vestits de bany.

Quina varietat de tipus i de vestits!

Asseguts contra la paret, aprofitant una badada d'uns que hi seien i guanyant en velocitat a deu o dotze que hi volien seure, podem, tot prenent el sol, admirar la concurrència.

—Aquest tan descolorit és de l'any passat...—diu la meva parella.

Totes les dones són, vestides de bany, molt ben formades de cintura per amunt.

Desgraciadament, l'aspecte general d'una persona permet al més barroer observador fer-se càrrec de la desproporció entre la presentació admirable del que no es veu i la del que no hi ha manera de tapar.

* * *

Asseguts repenjant-se a la paret, prenent el sol entre passant i passant, que són molts, i enraonant entre trepitjada i trepitjada i entre «dispensi» i «no hi ha de què», vàrem passar el matí aguantant per afegidura les bromes de quatre o cinc atletes i patint les exhibicions de tres o quatre nedadors de punta que lluïen les seves habilitats i els seus músculs a unes distingides mitges virtuts que van començar per riure les seves facècies i que van acabar, de bon o de mal grat, de cap a l'aigua, i bevent-ne, víctimes de l'esportivitat.

En una cantonada de la piscina, dret, un home jove ben plantat, de pell cremada pel sol i amb un vestit nou i virolat, amb les mans creuades damunt del pit, escup a l'aigua de la piscina de tant en tant, amb molta majestat.

Ningú no ho troba malament...

Va semblar-me que d'homes n'hi ha de dues menes a la piscina. Uns que van a veure i altres que van a ésser vistos. Els primers no molesten a ningú. Porten un vestit llogat a l'establiment i seuen com pollets arreconats a la paret o allà on poden. Els altres van a lluir. Acostumen a estar molt embrunits i a tenir, demés d'una bona musculatura i un tipus ben plantat, algun amic escanyolit per a fer-lo víctima de les seves bromes i per tirar-lo a l'aigua de totes les formes que els suggereix la seva imaginació.

Les dones, en canvi, hi van per banyar-se o per lluir-se. Gairebé totes per lluir-se.

Ara, que, generalment, els homes que s'exhibeixen queden passadorament bé quan neden, i en canvi les dones que més presumeixen les veieu després esbufegant dintre l'aigua, agafant-se al primer que troben i plenes de por amb l'aigua que només els arriba als genolls.

Prop de la una l'aigua ja no és aigua. Es un *cocktail* monumental els ingredients del qual més val no voler determinar.

No ens hi veiem amb cor. Després de tantes fatigues, després de tant esperar i de tant aguantar esquitxos i exhibicions que ens hauríem ben pogut estalviar, hem de renunciar a banyar-nos a la piscina i sortim a la platja.

A terra, al costat de les escales, hi ha un cossi amb aigua i fang. Diuen que és per rentar-se els peus els que vénen de la platja i no embrutin l'aigua de la piscina. No ho hauríem dit mai.

L'aigua del mar també és bruta. Però és un brut més mogut. Es veu al lluny l'aigua blava i penses que sempre se'n deu barrejar una mica d'aquella amb la de més a la vora. Almenys aquí la brutícia deu estar dissolta en molta més quantitat d'aigua. No és com a la piscina.

Els primers tres metres de mar estan ocupats. Els altres, fins a les bótes, ja s'hi cap, però, enllà, al fons, passada la barrera que sembla infranquejable dels patins i barquets de totes menes, la mar és lliure, neta i blava, i si és amb els ulls mirant al lluny que un va entrant a mar, la il·lusió pot arribar a ésser completa.

Arribats prop de la bóta i agafats a la corda, tornem a fer cua, esperem que els que estan més a prop vagin marxant, i així, amb paciència, paulatinament s'hi arriba.

Ara seiem de cara a la platja i l'espectacle és bonic.

De platja no se'n veu gens, però per la gent que hi ha suposem que deu ésser-hi.

No hi cap ningú més.

—Que no?

Mireu una mica a la dreta. Passada la divisió hi ha la part reservada als homes sols. I allà hi ha en el mateix espai set o vuit vegades més de gent. Estan tots drets; no hi ha lloc per seure. Van quasi nus del tot, només amb una franja blava al mig del cos. Sembla un dipòsit d'homes. Es un espectacle curiós, però lleig.

—Quin tou d'homes!—sento que diu la meva parella. La frase no és molt distingida, però és ben trobada...

JOAN SOLER

LA SETMANA VINENT

UN DIUMENGE A MONGAT

L'APERITIU

Retrats. — L'invent del retrat fotogràfic ha estat un dels cops més forts contra l'amor. Des que al món hi ha el Kodak, l'amor ha deixat d'ésser flamejant i selecte, ha deixat de portar aquell vestit fet d'estrelles, de lleons encadenats i de tarongers, que li havien destinat els antics, per portar una mena de trinxera tornassolada, baratíssima i fins una mica imbècil que es ven a preus fixos a tot arreu del món.

Perquè abans, quan no hi havia Kodaks ni es podien fer retrats per deu cèntims, els homes enamorats portaven unes carteres gruixudes o uns sacs penjats a coll i be, i dintre d'aquests dipòsits duien rosegons de pa, llibres d'anar a missa o de màgia, flautes, pells de serp i alguna trena de senyora que solia anar embolicada amb una poma per la set.

Aquests homes carregats d'ideal, quan pujaven una muntanya o eren ensarronats en un call de jueus olorós i minat com un formatge, si volien pensar en el seu amor, que generalment acostumava a viure lluny, no tenien més remei que posar els ulls en blanc i evocar les imatges de més prestigi, tant del món profà com del món sagrat. Gràcies a no tenir cap retratet de la seva xicota, els enamorats feien uns grans sospirs i l'amor prenia unes proporcions còsmiques; aleshores la imaginació i el lirisme de l'enamorat treballaven per compte propi, i quan arribava la nit de nuvis passaven coses dignes d'ésser contades i de figurar en els melodrames de senyoretes penjades amb cordes de seda i de cardenals que es mengen galldindis sencers, plomes i tot.

En aquelles èpoques en què l'amor tenia tant prestigi, i al Dant li va ésser possible escriure tot el que va escriure, només alguns homes molt rics es podien permetre posseir un retrat de la seva estimada. Hi havia uns pintors magres amb galteta de conill, que es passaven mesos en el plec dels llavis d'una senyora o en una caiguda d'ulls, i després de fregar cinquanta capes de pintura amb fel de bou i amb melsa de griffó, deixaven uns retrats perfectes, d'una bellesa sorprenent i d'una vida que feia tremolar. L'amo del retrat se'l guardava a casa seva, i si alguna visita no li deia que aquella dama era la cosa més delicada del món, i si no venien uns quants poetes amb un paquet de versos, l'amo començava a fer uns marramaus despòtics, i quan els poetes sortien a pendre la fresca al balcó, els feia clavar unes quantes ganivetades als ronyons, i ell se n'anava a dormir, desfet per un atac de pessimisme.

Tot això passava en el temps en què l'amor valia la pena d'ésser viscut perquè no hi havia Kodaks; però ara, això dels sentiments és una cosa que fa pena.

Si us escau anar un dia en un tren qualsevol, trobareu un xicot que està enamorat com gairebé tots els xicots, i com que no sap què fer, xiula un tros de música de *El Desfile del Amor*.

Dintre tots els xicots, fins en els més grassos i els més perseverants, hi ha una miqueta de la part més banal de Maurice Chevalier.

El minyó us farà saber de seguida que dintre un any, dos anys o vint anys, es casarà amb la xicota més excitant de la terra, que és filla del senyor Fulano i que tenen una torra a tal banda amb un brollador de peixos de llauna i una gruta de Lourdes. De seguida us citarà la marca de l'automòbil del sogre, i es treurà una cartereta amb una cinquantena de retrats. Són cinquanta poses diferents de l'estimada. Són aquells retratets de l'íntima pocaso'ta que es fan amb les amigues, amb els gossets, amb un elefant de goma entre les cordes i les bótes de la platja, o menjant un conill amb allioli en una pineda recatada, en companyia de quatre senyors del sometent i d'uns nens rossos com un fil d'or.

En aquestes fotografies, l'estimada porta tota mena de vestits tendres i desmaiats, hi ha dues o tres poses en les quals va amb un mallot esbojarradament alegre, i ensenya unes cuixes iodades i madrepòriques. Aquests retrats del mallot, l'enamorat els administra amb un orgull de pantera i un delicadíssim somriure canalla.

Però el trist és que en la sèrie de fotografies la noia, que és possible que sigui un àngel, agafa aquell to estendarditzat, vulgar, impersonal i lluent del Kodak. La noia és com totes les noies passades per la gelatina, sorpreses per una llum coent, al punt de descloure el somriure de la tristesa uniformada.

I a força d'anar-vos trobant amb xicots enamorats que van al tren, i que porten una documentació gràfica de llur amor, us convenceu que tots estan enamorats d'una mateixa noia, i que aquesta noia perd humanitat, perd pell i sang i galta natural, per agafar pell i sang i galta de Kodak.

Jo encara sóc un apassionat d'aquells retrats horribles que hi ha a les cases modestes, i que són una ampliació de fotografies velles, ficades dintre els marcs de l'ambició i de la pompa. Són aquests marcs de pasta i de fusta en els quals entren dotze lliures de panellets d'or massís.

En aquests retrats sempre hi ha un matrimoni; són els pares del senyor actual, que us rep a la saleta i us proposa un negoci brut o simplement us vol vendre un gos. Es clar que el fill, respectuós de les paternes efígies, ignora que aquell magnífic retrat el compromet, perquè, si us fixeu una mica en el bigoti del pare o la sotabarba de la mare, no voldreu saber res del gos ni del negoci, perquè en el realisme del retrat dels pares hi ha l'explicació de la bretoleria del fill.

En aquests comprometedors retrats familiars, dintre el grotesc, dintre l'encarcarament, hi ha tota una veritat crua, incisiva, impressionant.

I és que en l'època d'aquests retrats penjaven de les corbates dels enamorats unes grans filagarses romàntiques, i l'amor encara era autèntic perquè no hi havia Kodaks.

Jo, després del que està passant, em temo que l'amor es converteixi en una cosa precisa i metàl·lica com una màquina de tallar cabells, i que les besades i les abraçades tinguin el color de les relacions conjugals de certs insectes, en les quals, després que el mascle ha complert amb el seu deure, la femella se'l menja per esmorzar.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

GRAVATS TIPOGRAFICS BADAL I CAMATS ✱ París, 201. - Telèfon 74071

(c) Ministerio de Cultura 2006

Un petit Jesús negre

La cambra d'un proscrit no és ordinàriament cambra on abundin els objectes decoratius. Es més aviat freda i deserta. Això mateix fa que els pocs que s'hi veuen hi prenguin un relleu ben particular i ens delatin les seves preferències més íntimes.

Un dels pocs que decoren la meva, suplint la part de luxe, que sovint tenen semblants elements, per aquella escalforeta moral que ens dóna la presència o la representació de les coses que ens són amades, és un petit fetitxe negre.

Si, en voler-lo aludir en el títol del meu comentari, l'he batejat amb el nom de "Petit Jesús Negre", no és amb esperit de fer literatura, sinó amb el d'expressar tota la unció que m'encomana quan em trobo sol amb ell en la meva cambra, que ell, petit com és, omple amb una gran presència.

El petit Jesús Negre de la meva cambra no és un jesús de carn i ossos, sinó de fusta. La seva mà, però, tot i essent de fusta, té tota la roentor d'una brasa i tota la llum d'una flama.

Fóra un egoista, si no us digués a qui dec el meu fetitxe negre. El dec a la senyoreta Walschot que me'n féu present.

La senyoreta Walschot, bona amiga meva, és una de les ànimes que dediquen un culte més fervent i més fidel a la raça negra i a totes les seves coses. De més a més de posseir una de les millors col·leccions d'art negre que he vist a Bèlgica, no parlant de les oficials com la del Museu del Congo de Tervueren, honor del país que ha sabut constituir-lo, no perd una sola ocasió per a fer un nou prosèlit a la causa negra.

Ja no cal dir de quanta eficàcia pot ésser una ànima com aquesta, precisament en un país com el belga. No són, ben sovint, els ministres ni els alts buròcrates que dirigeixen una colonització els que poden dur-hi tota la unció i el caràcter d'un veritable humanitarisme sense "camouflages", que la redimeixin del seu origen sempre dubtós i tacat d'egoisme. Calen també en una obra tan delicada com aquesta cors de la sensibilitat de la senyoreta Walschot.

Sabent ella la fervor que sempre he sentit per als germans negres, en conèixer la història del meu fetitxe negre, no perdé un sol moment a fer-lo arribar a les meves mans, acompanyat d'un article aparegut a *Le Matin* d'Anvers que n'era la presentació.

En el dit article es tractava d'una lletra que l'articulista havia rebut, signada per una colleccionista de curiositats del Congo.

Deia així la lletra:

«Us trameto aquesta escultureta feta per un negre del nostre Congo. Aquesta fantasia, tan curiosa per cert, l'ha realitzada d'haver-se fixat, per atzar, en les joguines d'art negre del vostre aparador. En venir a oferir-me-la com a fetitxe—"futis" com ell escriví al dors de l'escultureta—vaig proposar-li si me'n volia fer més per a vendre, que jo els hi compraria. Em respongué que sí, però em pregà, d'una manera que em féu llàstima, que el deixés quedar a casa meva per, així, poder treballar tranquil, segur i sense haver de témer els blancs, veïns seus, que no paraven de fer-li tota mena d'injúries. De moment vaig dubtar del pobre negre, creient que mentia i que sofria manies de persecució, responent-li que ja reflexionaria sobre la proposició que ell em feia, per ser-me difícil pendre una resolució immediata sobre el que ell em demanava. Difícil? Per què? Pel maleït "què diran" de la gent. L'endemà, un altre negre entrà a la meva botiga i, així que em veié, consternat, exclamà: Saps l'esculptor? S'ha suïcidat. Acaba de tallar-se el coll. Ha mort a l'hospital.

"D'ençà que sé aquesta nova, que estic malalta. Mireu quines mans que té aquesta estatueta que us trameto! Quina expressió!"

I quina no fou la impressió que em féu, més insospitada, la lectura d'aquesta lletra i quin respecte el que m'inspirà el fetitxe! En pendre'l a les mans, em semblà que tenia una tebior de cosa viva. El vaig deixar, volia mirar-lo i no gosava, de feresa que em feia. El pobre negre suïcida, morint, havia donat a aquell fetitxe una vida que difícilment perdrà mai als meus ulls.

L'emoció de la colleccionista belga davant les mans del fetitxe em féu pensar ràpidament no sols en les mans del malaurat congolès que s'havia suïcidat, sinó en les de tants i tants indígenes d'altres parts del món que, mateix que els negres, han estat i són encara màrtirs de tants diversos colonitzadors.

I cosa curiosa. No és la primera vegada que l'he tinguda, aquesta impressió, la mateixa, exacta. En més d'un museu d'Amèrica, en ocasió d'acompanyar-hi el nostre venerable cabdill Macià, al costat d'obres d'art d'aquell primitivisme que tant ha influenciat una bona part del nostre art modern, vaig veure instruments inhumans i inquisitorials amb els quals havien estat martiritzades les mans que havien produït tan belles coses. Com n'és d'alliçonador en aquest sentit l'interessantíssim museu de Santiago de Cuba!

Una impressió semblant, més forta encara, vaig tenir en el museu incaic, extraordinàriament ric, de Lima. No es tracta ja aquí d'aquell primitivisme al qual em referia, pensant en les coses d'art negre, sinó de les delicadeses les més refinades i insospitades de l'art incaic. La sola col·lecció de vasos, que no té res a envejar a la terrissa grega, ens diu quina devia ésser la civilització dels que la modelaren. Quantes vegades m'ho vaig preguntar, admirat, i quantes altres em vaig indignar, en pensar en la inferioritat en tantes coses dels que pretengueren anorrear-la!

Es clar que davant de semblants reflexions, us consola pensar en la fi que feren els colonitzadors d'Amèrica. Quin exemple per a tots els altres colonitzadors! I dic "per a tots" perquè tots procedeixen d'un ideal que, disfressat amb la bandera de no importa quin color o a l'ombra d'una creu de no importa quina religió, al fons del fons, sempre és el mateix.

Acaba de tranquilitzar-vos la consciència pensar que, en més d'un cas, en creure haver exterminat una raça, pel mer fet d'haver-li robat la llengua, ella ja s'havia refugiat i enfortit encara en la sang dels descendents dels mateixos opressors, per a redreçar-se més tard i expulsar de sa terra els que se'n creien amos i senyors pel sol fet d'haver-la descobert. Que sovint, en les mans dels que alçaren l'instrument d'alliberació i en el front dels que suaren sang en el calvari de la lluita per llur independència, la mescla de colors denunciava el connubi de dues ànimes que havien tingut de superar els martiris més cruents per arribar a consumar-se!

En aquesta fusió de races i colors, millor diria simplement de colors, em sembla endevinar, cada dia més, la força de la naturalesa en lluita contra els mateixos homes que han volgut limitar-la unes vegades a base de fronteres maaterials i, altres, a base de morals encara més arbitràries. La mateixa naturalesa de la quel es volgué fer eco el poeta, apòstol i màrtir de la independència de Cuba, Josep Martí, en parlar contra "l'odi de races, per no haverhi tals races" i en proclamar "la identitat universal de l'home".

Aquestes i semblants reflexions m'ha suggerit el fetitxe negre que, en guaitar-lo, més d'un cop, em fa pensar en totes les sofrences que ha passat la raça negra i em recorda aquelles altres paraules també de l'immortal Martí, parlant del "germà negre", com ell deia:

"En el seu espant i les seves alegries hi ha quelcom de sobrenatural i meravellós que no hi ha en les altres races primitives i en els seus moviments i les seves mirades recorda la majestat del lleó; en el seu afecte hi ha una lleialtat que més que en els gossos fa pensar en les colomes i en les seves passions, una claror, una tenacitat i una intensitat que s'assembla als raigs del sol."

VENTURA GASSOL

AIGUA
DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vosté pateix d'**Albuminúria, Litiàsis úrica (mal de pedra), Bronquitis paroxquimatoses, Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn
amb ampolles de litre i de mig litre
i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, Y SALMERÓN, 133

Mirant a fora

Briand, successor de Doumergue?

Aquestes d'ara són les darreres grans vacances parlamentàries abans del maig de l'any vinent, en què caldrà donar un successor a Doumergue. Pels passadissos de les Cambres i pels cercles on es reuneixen polítics, la impressió és que el president serà Briand. En un sopar al qual assistien alguns parlamentaris socialistes, un d'ells deia:

—Encara que no li agradin les cerimònies oficials, serà elegit; assistint només a les indispensables, ja n'hi ha prou. La seva elecció serà una mena de declaració de pau a tota l'Europa.

—Però—li objectaren—, i el seu càrrec a la Societat de Nacions?

—Podrà conservar-lo. Encara hi donarà més prestigi assistint-hi com a cap d'Estat.

Un periòdic francès recull també una profecia d'un home que es gloria d'haver-ne encertades moltes. Aquest és l'ex-diputat Thierry-Cazes, el qual un dia que trobà Briand l'emprengué per dir-li:

—Acabo d'arribar de l'estranger. Hi he trobat amics vostres que m'han assegurat que sereu president de la República...

—Això mai—respongué Briand—. Els que us ho han dit no em coneïxen pas...

Però l'ex-diputat no va quedar gaire convençut.

Un naixement

La majoria de naixements passen per alt. Ja enteneu què vol dir això: que els personatges que després han d'ésser cèlebres neixen com aquells dels quals no se n'ha de cantar gall ni gallina.

Però no ha anat pas així en el cas del fill de Lindberg. Tots els diaris del món han anunciat el seu naixement. De més a més, aquest ha estat saludat al seu país amb una amplitud específicament nordamericana.

Una mica pertot, en els quaranta vuit Estats, es venien postals destinades a celebrar l'esdeveniment. Representaven una cigonya deixant una criatura dintre un avió. L'adreça de Mrs. Lindberg i la frase de felicitació eren impreses. L'expedidor només havia de fer que comprar el segell i firmar. L'èxit ha estat tan gran que els correus han estat embotellats tres dies.

Mrs. Lindberg s'ha commogut de tant d'interès. Però diu que no conservarà aquests records. No li caben a casa. Per guardarlos hauria de comprar almenys un gratacel.

Von Bernhardi

El general von Bernhardi, que acaba de morir, fou el primer oficial alemany que entrà a París en 1871. D'aquesta feta en conservava un gran orgull. Uns quants anys abans de la guerra europea, un periodista iankui li trameté un interviu-qüestionari en què, entre un parell de dotzenes de preguntes, hi havia aquestes dues: «Què desitjaríeu al vostre millor amic? Què desitjaríeu al vostre pitjor enemic?»

Von Bernhardi respongué a la primera: «Esser el primer d'entrar en una capital conquistada.» I a la segona: «Esser el segon d'entrar en una capital conquistada.»

La violència

Uns dels amics del general, professor a la Universitat de Halle i pacifista convençut i militant, discutia sovint amb ell, teòric del pangermanisme i adorador de la violència.

Von Bernhardi li respongué una vegada:

—Per què parleu tan sovint de la violència? La violència, quan surt bé, canvia de nom: se'n diu la puixança.

Un altre que vol viure del joc

Els països petits també donen mals de cap. Ja parlàrem al seu temps dels del principat de Mònaco, encara no ben calmats, com s'acaba de veure pels incidents que, en ocasió de l'elecció del nou alcalde, han tingut lloc. Ara ha tocat el torn al principat de Lichtenstein, i precisament per la seva conversió en un centre de joc.

En efecte, el príncep Frantz, ex-ambaixador d'Austria a Sant Petersburg quan aquesta ciutat encara es deia així, ha autoritzat un grup estranger a construir un casino. El partit catòlic, que ja havia rondinat quan el príncep es casà amb una jueva molt rica, tornà a rondinar. El partit demòcrata s'afegí a la protesta. A una delegació que visità el príncep a fi de parlar de la qüestió del casino, Frantz respongué:

—He fet aquesta concessió en interès del poble. Així es podrà elevar en l'escala social.

Aquesta promesa vaga convencé el partit demòcrata; el catòlic no transigí fins que la direcció del casino es comprometé a no introduir personal subaltern estranger, sinó reclutar-lo entre els fills del país. I ara aquests, gairebé tots pagesos i obrers, aprenen les bones maneres i tenen tant la sensació d'elevar-se en l'escala social, que no volen fer de manobre en la construcció de l'establiment.

—Ja tenim la vida assegurada—diuen els lichtenstenesos.

I el príncep Frantz, que ja fa dos anys es trobà, a seguit de les malversacions d'un ministre, amb un corrent d'opinió que demanava l'anexió del país a Suïssa, torna a estar tranquil i pensa, com els seus súbdits, que gràcies al joc té la vida assegurada.

Escepticisme

El reverend H. B. Kennedy, parlant amb lady Astor, que ha estat la primera dona de la Gran Bretanya que ha exercit el càrrec de diputat, es planyia de la minva constant dels matrimonis, de la guerra ençà.

—D'això en tenen la culpa les novelles modernes; presenten el matrimoni sota un aspecte ben poc encoratjador.

Lady Astor es posà a riure:

—Però, Mr. Kennedy, si les novelles presentessin el matrimoni sota un aspecte afalagador, és de l'augment del nombre de divorcis que us queixaríeu avui!

MIRADOR PARISENC

Notes de la setmana

El «Tour» de França. — La volta ciclista a França és un esdeveniment nacional molt més important que la revista militar del 14 de juliol i que l'elecció de Miss França. A propòsit d'això, és inevitable de recordar la sentència d'aquell filòsof madrileny que, en les seves dissertacions en la «penya» del café, incloïa el ciclisme entre les tres coses del món que són inútils i nocives. Les altres dues eren el generalat i l'episcopat. No acceptem aquesta teoria en el que fa referència al ciclisme, institució més respectable que les altres dues; però sí que és perfectament aplicable a la volta ciclista a França. L'esforç consisteix, en efecte, a posar-se a córrer per les carreteres franceses per tornar al punt de sortida. Una de les etapes més apassionants, segons diuen, és la que consisteix a pujar les muntanyes del Pireneu per tornar a baixar-les. Es comprèn que, en aquestes condicions, cap persona seriosa i que vulgui aprofitar de debò el seu temps, no s'hagi inscrit com a corredor. En la cursa no prenen part, per tant, més que els pobres ciclistes que s'han de guanyar la vida així.

—Ja sé per què els italians reclamen Niça i la Savoia: perquè la volta a França tingui dues etapes menys. (*Le Canard enchaîné*)

De totes maneres, la volta a França és d'un interès formidable per al públic francès. Remarquem com detall significatiu que el diari esportiu *L'Auto*, organitzador de la prova, triplica el seu tiratge durant els dies del *Tour* i es planta als 600,000 exemplars. El diari es gasta, a contractar els ciclistes i organitzar la cursa, uns dos milions de francs. Pel faubourg Montmartre, on té instal·lada la redaccció, no es pot fer un pas aquestes tardes des de les quatre ençà, hora en què comencen a ésser rebuts els resultats de les etapes. La gent forma un tap humà en aquell carrer, esperant que apareguin en els transparents els noms dels vencedors. Quan el vencedor és un italià, es manifesta certa decepció...

Eia, eia, alalà!... eia, eia, alalà. — I és que els italians tracten d'aprofitar les coses més absurdes per tal de demostrar no ja la paritat, sinó la superioritat pel que fa als francesos. Es diu que un periodista italià reuní els ciclistes del seu país i els exigí en nom de Mussolini que guanyessin el *Tour*. Probablement això no és més que una fantasia d'un francès ple d'*esprit*; però cal reconèixer que entra en la lògica dels fenòmens feixistes. No s'ha d'oblidar que, en certa ocasió, Mussolini donà a la lira l'ordre de pujar. Ben mirat, és més fàcil convèncer un ciclista de guanyar una cursa, que no pas convèncer una moneda d'haver de guanyar dos punts sobre el dòlar.

Cada poble fa la política de prestigi que pot. El govern de Primo de Rivera trameté Manuel Bueno a l'estranger per defensar l'honor d'Espanya en la premsa mundial. El govern feixista tramet ciclistes, cantants, escriptors futuristes, ministres, en una paraula, tot el que té a mà. El que no guanyi el senyor Grandi en la Conferència naval de Londres pot guanyar-ho Binda en la volta a França. Es tracta de demostrar que, sota el règim feixista, el poble italià ha aconseguit un punt de glòria insuperable. El procediment no és nou. L'Alemanya kaiserista ja el féu servir amb l'èxit que tothom sap.

Precisament, *L'Oeuvre* publica aquests dies un reportatge molt curiós sobre l'organització de l'emigració feixista a França. Recorda aquella penetració pacífica dels alemanys a França i Bèlgica abans de la guerra. Però l'alemany posseeix un sentit de l'organització i de la disciplina que donava una gran eficàcia a aquella tàctica de penetració. El cas d'aquests grups d'italians que el redactor de *L'Oeuvre* ha vist en els centres d'emigració, és molt diferent. Es tracta de gent bruna, espessa i musical, perfectament indisciplinada. No crec que Mussolini tregui gaire profit de tots aquests homes que s'enterneixen quan senten una *canzonetta*. En el fons, es creuen uns terribles feixistes, però quan viuen algun temps a França i s'assabenten del que és la llibertat, acaben cantant *Bandiera rosa*.

La tragèdia dels «llatinistes». — Els que estan fent un paper molt trist amb tot això són els *llatinistes*, és a dir, els que s'entestaven a constituir un front llatí a Europa per tal de lluitar amb els tudescos. El nostre amic Kartoffel fins havia arribat a sacrificar a aquest ideal el seu nom i s'anomenava Maurice de Waleffe. Es clar que el seu llatinisme era purament alimentari. Però el seu cas és simbòlic. La tragèdia de Kartoffel és la tragèdia de tots els germanòfils francesos, que són els adversaris de l'entesa franco-alemanya. Pertinax i Maurras, els dos enemics més furibunds de la política de Briand en la premsa francesa, són de mentalitat i estil purament germànics. El seu nacionalisme francès és típicament germanòfil, valgui la paradoxa. El seu feixisme, el seu kaiserisme medullar es traduexen en una sincera admiració envers Mussolini. Unicament quan Mussolini pronuncia un discurs napoleònic contra França, Pertinax i Maurras troben arguments per donar-ne la culpa a Briand. Aquesta és la tragèdia de Kartoffel i els seus companys en llatinisme i germanofília.

C. R.

París, juliol.

FUTBOL

Ligereza de piernas, rápida comprensión de la situación más favorable, colocación impecable, resistencia ilimitada y buena dirección al dar con la pelota: he aquí lo que se necesita para ser un buen jugador, el cual debe encontrarse, además, en perfecto estado y con la cabeza despejada antes de salir a la palestra.

El espectador ha de saber dominar sus nervios si quiere gozar del juego variado e interesante que le ofrecerán sus ídolos. Ambos, jugador y espectador, tienen que prevenirse de posibles contratiempos que echarian por el suelo el placer que proporciona el juego al primero y la emoción producida por el espectáculo en el segundo.

Antes de entrar en el campo deben tomar

CAFIASPIRINA

el remedio indispensable, puesto que no solamente elimina en corto tiempo los dolores de cualquier clase — dolor de cabeza, jaqueca, neuralgia, etc. — sino que reanima y regulariza la circulación de la sangre, sin afectar al corazón ni a los riñones.

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

Feu fer els vostres gravats en la

UNIÓ DE FOTOGRAVADORS

CORTS, 481 : Telèfon 33421

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

LA TIETA MARTA

(CONTE INEDIT DE MIQUEL LLOR)

La senyoreta Marta, per bé que pel novembre complirà quaranta dos anys, cada vegada que el seu cunyat omple la fulla d'empadronament li'n lleva cinc o sis, tot remarcant-ho amb uns quants mots d'ironia, sense malícia, que no arriben pas a la befa. Els dos nebots, i la neboda i tot, més de dues i més de tres vegades han ajudat aquesta mica de broma del pare amb alguna allusió mig pietosa, mig enriolada. Però a la tieta no li ve gens de nou, i per no desentonar, també somriu, poc o molt.

La senyoreta Marta sol dir a les persones amigues que és una noia molt independent; mai no li ha fet por anar sola pel món, mal sigui de nits, encara que fins avui no ho hagi provat. Fa anys que va anar a Lourdes i a París amb unes cosines; però com que eren senyores casades, d'aquelles que aviat s'enfaden, que sempre tenen raó, les obeí tant, que no va veure gairebé res de París ni de Lourdes. També ha visitat Mallorca, i ben sovint Montserrat; però sempre ha hagut d'anar amb la família, i com que abans havia de donar la mà a alguna de les criatures (tan entremaliades que sempre us tenen amb l'ai al cor), i a hores d'ara la germana s'infla i li fan mal els turmells, ella li ha d'estar a prop, mentre els nebots se'n van amb la jovenalla i el cunyat pren cafè. Això fa que la tieta Marta encara no ha pogut enfilar-se mai a cap d'aquells cims tan arriscats, que de segur han de fer perdre el món de vista.

Actualment, els nebots són uns xicots que fan goig. El gran ja fa qui sap el temps que no surt amb la tieta a passejar com solia pels indrets més verds de Pedralbes. El nebot només se li acosta quan els diners li escassegen: i per cert que és ben sovint, puix que el pare no li'n dóna gaires. La tieta Marta es fa càrrec del que són divuit anys per a un estudiant que segueix una noia subtil, a la qual ha de comprar ramets de violes i capses de bombons estantissos amb un llaç verd, de seda artificial.

La tieta li dóna d'amagat els seus estalvis, perquè ella no necessita res; té el plat segur a taula i un llit blanc a la cambra del primer pis. Llàstima que la claror no vingui gaire bé al mirall; que hi hagi claps d'humitat al sostre i que la finestra no sigui ben acarada a l'indret del mar o de la muntanya. Però als xicots els cal estar a prop de la terrassa, per als seus entrenaments esportius, i la neboda no vol estar lluny de la cambra dels pares i necessita el balcó perquè ja festeja (detall només sabut i emparat per la tieta).

Però la tieta Marta, sols que s'aboqui a la finestra, veu una gran estesa de mar: la platja lluminosa, corbada i amb un tel de boira a les tardes, com aquells dibuixos que guarda de la Riviera; llocs que ella prou hauria vist més d'una vegada si s'hagués casat.

Ara, si la germana es troba bé, cosa que no s'escau gaire sovint, passeja algun migdia d'hivern assolellat o alguna tarda del bon temps. Es fa un pom amb flors de marge, però no gosa posar-se'l al pit d'ençà que els nebots se li'n van mig riure amb unes veïnes, gracioses, vestides de blanc. Li agrada mirar tot Barcelona amb el mar ben llis al fons, de color canviat segons les temporades; el fum de les xemeneies, dret i valent els dies clars, baix i somort les tardes nuvoloses.

Tot sovint li escau trobar alguna senyora coneguda.

—D'on ve tan capficada, la nostra Marta?—sol dir-li amb benvolença—. Que té el promès aquí a prop?

Ella somriu perquè no sap com posar els braços, i tampoc no és cas de correspondre amb dureses les persones que us adrecen la paraula, sense mala intenció de segur.

—Ja véns de collir caragols?—l'interroga el cunyat, aixecant els ulls del diari, si per cas a Marta li ha passat pel cap donar un tomb, quan ha plogut de fresc.

—Marta—es plany la germana tot decorant-se les ungles amb esmalt de rosa—, te n'has anat, i la cambrera m'ha rostit amb la planxa un altre llençol.

—Tieta—pidola la neboda molt baixet—, hauries de venir a ajudar-me a respondre la carta de l'Artur: jo no sé què dir-li.

* * *

Però per sota els poms de flors dels marges, de les cortinetes amb llaçades blaves, dels cinturons i medalles, de la configuració del cos de la tieta Marta, que serva el vague senyal del motllo d'una elegància de vint-i-cinc anys enrera, alena una segona vida, profunda com un corrent de riu subterrani, que ningú no sap. Es un amor; més bé, el perfum d'un amor, que la senyoreta Marta guarda en el record com un fiam de bengala emès en la soledat de la seva vida.

Cada matí, tot vestint-se per anar a missa, mira el mar des de la finestra. I pensa que lluny, cap on el mar ja tomba, hi ha un minyó, bru de rostre, de passa coratjosa, que se n'hi va anar amb la febre de l'or, esperançat de tornar en un no-res. Fa vint-i-tres anys que tots els vaixells del món, vells i nous, tard o d'hora han vingut a ancorar al port de Barcelona, i cap no li ha restituït aquell xicot que va dir-li les paraules més sublims de l'amor i que ningú més no li ha repetit, perquè Marta no s'ha vist amb cor d'escoltar-les de ningú més.

Prou estava segura que tornaria! De cap a cap de cinc anys no va dubtar-ho, perquè l'enamorat era un home que parlava amb fermesa i quan la mirava els ulls li lluïen sense vacillar, ben oberts, com només gosen les persones que diuen la veritat.

Després, les cartes que minven fins que ja no se'n rep cap. Marta plorà d'amagat, perquè no se n'adonés la família, prou enutjada per la seva tossuderia a no voler casar-se. El va creure mort, però en una festa a casa d'uns amics, trobà la germana d'ell, de l'Albert.

—Gràcies a Déu, està bé—li va respondre—. Malgrat el clima d'aquelles terres, diu que d'ençà que va casar-se, li prova com si fos del país.

I Marta anà esdevenint la tieta Marta, posada a l'ombra de la germana casada. Com que tenia bon gust i voluntat, cosí les robes més simples i delicades pels nebots, els vetllà les malalties (perquè el pare era un home molt seriós i encaparrat amb els afers i la mare massa sensible per veure sofrir les criatures); regà les plantes; vigilà la cuina i fou la guardadora del bon ordre dels armaris.

Ella no ha estat mai una persona manada; els parents diuen que si feineja és perquè vol, i la veuen cosir i cosir, tranquils, amb el repòs de consciència amb què mireu els simples esdeveniments de cada estona. Festes de Pasqua, de Nadal; primeres comunions; aniversaris; mes de Maria; diades en què la tieta Marta, silenciosa i bellugadissa, pujava i baixava del matí a la nit tots els graons d'aquella casa. Els pares i els fills, com que eren la família autèntica, celebraven les festes; la tieta, que els viu a prop, adherida com un afegit, sempre ha participat de les alegries, a la manera d'un convidat que ajuda a fer el dinar i n'és el responsable. Quan la diftèria duia algun dels fills, com qui diu a les portes de la mort, el plor més desesperat pertocava a la mare; la commemoració d'alguna data important era dedicada en homenatge al pare. I la tieta Marta, la peça escadussera, reia en to menor, i si per cas tenia ganes de plorar, esperava ésser sola.

Però, un cop sola, obre de bat a bat la finestra, que no dóna ben bé ni al cantó del mar ni al de la muntanya; fa vint-i-tres anys que s'hi aboca i intenta fixar l'esguard en la ruta blava que seguí aquell minyó resplendent com un déu. I les paraules de l'enamorat, de tant acaronar-les en el seu enteniment, cada dia li semblen una mica més meravelloses.

—Marta divina!—canta la veu remota, en un sospir que l'embriaga com un perfum torbador—, encara que la sort no ho volgués, jo tornaria; no sabria viure allunyat de! teu encís.

I l'aire material feia voleiar els cabells daurats de l'enamorada sota el gran capell guarnit amb ocells i margaridoies, i la faldilla de mussolina deixava entreveure el peu i fins dos dits més amunt del turmell.

Marta tanca la finestra i se'n torna a prop de la família, sense trobar mai una escletxa on encabir la seva tendresa, com el vol incert d'un ocell desaparellat.

* * *

«Morta la meva dolça muller, sol, amb la fortuna consolidada, vinc per veure't, Marta divina!: tu, que t'he dut en el meu record com un estel ignorat de tothom. Sé que no t'has casat; sé que la meva malifeta és imperdonable, però em refio de la teva pietat. Demà a la tarda aniré a casa del teu germà; és per tornar-me'n o per quedar-me definitivament...»

La tieta Marta ja sap de memòria la carta que ha rebut avui, a l'improvís. L'excusa de la migranya l'ha alliberada d'interrogacions enutjoses de la família. A més, què li és ja, la família, si ell, l'Albert, ha tornat? Tampoc no li ha calgut abocar-se a la finestra, perquè ell és a Barcelona, respira el mateix aire d'ella, potser dorm ben a prop, potser sotja entorn de la casa per un cas que ella sortís...

S'aboca a la finestra; se'n va cautelosament al balcó de la sala. Cel negre, amb l'ombra blanquinosa de la Via Làctea estesa de biaix. Els jardins de Pedralbes perfumen l'aire d'abril que passa pel front de Marta i li ondula el vel. Són els mateixos estels, els mateixos arbres, la mateixa felicitat d'aleshores.

—Albert! — profereix Marta, palpitant, amb esgarrifança d'haver sabut articular amb els llavis aquest nom gloriós.

I vénen les hores, terribles, eternes, d'aquella nit passada al balcó, més lenta que vint-i-dos anys d'espera inútil. Després l'alba; el matí; el dinar impossible; el cunyat i la germana que se'n van a rebre uns socis de la fàbrica; la neboda que surt amb les amigues.

Marta, sola, lliure, àgil, deixa la carta i obre l'armari per escollir el vestit que es posarà. Ni el blau ni el morat; sinó aquest més esponjós, vagament de color de rosa, que s'adiu tant amb els cabells rossos.

Les cinc. L'Albert vindrà a les sis. Les mitges, el collaret, el perfum de violeta. Li cal afanyar-se. Es posa el vestit; s'acosta al mirall; somriu...

Però de seguida ja no somriu. Es ara, tot d'una, al cap de vint-i-tres anys, quan s'adona de debò que té els llavis mustis, el rostre pansit, la blavor dels ulls sense esclat, les espatlles neulides sota la blonda del vestit de color de rosa, que escau tant a les rosses.

I recula del mirall, esporuguida, com si volgués rebutjar l'espectre de la Marta que l'Albert havia estimat. Com gosarà oferir-li aquella ruïna disfressada de noia? Jugarà la farsa grotesca d'un record d'amor?

Es justament ara quan la servent anuncia que ell ha arribat. Marta seu una mica per no caure. L'amor, l'embriaguesa, l'alliberament, l'esperen rera aquelles quatre portes closes.

—Ja vinc—diu, aixecant-se.

Ell l'espera: espera la seva Marta; però ella no és pas la Marta que d'ençà de vint-i-tres anys lluu com un estel en l'enteniment d'Albert. Caldria ésser ben cruel per gosar llevar-li aquesta ilusió, a ell, que li'n deuen quedar tan poques!

S'atura al pas de la porta.

—Digues-li—articula molt baix—que no... que no sóc a casa... que no hi seré mai... que no torni més... que no el conec...

Sent el cop de porta. Per entre el torb que envolta Marta, com si se la volgués emportar, resta un sol pensament: veure'l. Va fins les persianes del balcó i encara hi és a temps. Per la reixa del jardí surt un home corpulent, cap cot, un sector de calba per sota el feltre, el clatell desbordant. Però no el veu, perquè de seguida tanca els ulls. No vol que aquell senyor sigui l'Albert.

S'abandona al plor més desesperat, fins que de sobte entra la germana.

—Marta: què fas vestida així?... I de què plores ara?...

Però Marta ha après tant de recatar-se, que no li costa gens distreure la germana.

—Afanya't a baixar; hem de preparar unes quantes coses perquè avui soparan a casa els socis d'ell. Cuita.

La germana entra al despatx del marit.

—Així que he arribat, pujo i em trobo la Marta vestida com si hagués d'anar al teatre, i plorant.

—No en facis cas—sentencia l'home, amb l'aplom d'un observador—. Ho fa l'edat. Com més anirà, més estranyeses li veurem fer.

—Prou que sempre ha estat estranya. Marta, no baixes?

I Marta, abans d'obeir, torna a mirar per la finestra, cap aquella ruta blava que mena vers el país on *hi ha* un minyó brillant, enamorat, que va prometre dur-li la felicitat, rara com una flor de l'altre món.

MIQUEL LLOR

Presència de "Don Juan"

La lectura d'aquest darrer llibre de Joseph Delteil—*Don Juan* (París, Grasset, 1930)—m'agafa en el bo d'una tasca crítica sobre Tirso de Molina i la literatura donjoanesca, que em mena una urgència editorial. Tanmateix, l'obra de Delteil no aporta cap punt de vista important que renovi la llegenda del seductor; si per cas hi ha quelcom de nou és referit a la psicologia del personatge o a qüestions de detall o d'anècdota.

El que hi ha—sobretot—en la nova visió

Joseph Delteil

de Delteil, és un perfum profundíssim de poesia. Aquesta essència poètica a què ja ens té acostumats—d'ençà de la meravellosa re-creació de *Jeanne d'Arc*—l'il·lustre autor de *Choléra*.

A part d'això: ¿quin relleu presenta la figura del *Burlador de Sevilla* tal com ha estat interpretada per Delteil?

L'esquema espiritual de *Don Juan* — un home fiblat per l'amor en lluita contra un Déu que l'hi produeix. Una protesta de l'instint (Gendarme de Bévotte. *La légende de Don Juan*. 2 vols. París, 1911)—, ha estat objecte de l'empremta de totes les escoles literàries que s'han succeït del Renaixement ençà. Hi ha, doncs, damunt el *Don Juan* renaixentista que passa per ésser el primigeni, una sèrie de *Burladors* que responen a les successives concepcions estètiques, a l'empar de les quals han estat bastits. *Don Juan* és successivament pagà, cristià, materialista, romàntic, decadent; home de farsa i home de tragèdia. Home que es salva i home que es condemna.

Des de Tirso de Molina a aquest Josep Delteil que marca — en aquest moment — la darrera fita, hi ha una llarga sèrie de *restauradors* de la figura del seductor il·lustre. La llista que podríem extreure, íntegra, de qualsevol història literaària, inclou noms com els de Molière, lord Byron, Corneille, Goldoni. També, en un segon terme, José Zorrilla, la versió dramàtica del qual hem après a menysprear amb cinquanta anys de parodisme i cursileria.

Paral·lelament a la literatura donjoanesca d'avui—a la novella, al teatre, al film—s'ha posat de moda l'estudi clínic de *Don Juan*. No manca, naturalment, la presència de Freud, la confusió entre Don Juan i Casanova, ni el trabucament històric de les dues branques reals—Tenorio, Mañara—damunt les quals s'ha bastit la llegenda.

Anotem ara quina és la posició del personatge de Joseph Delteil davant de la multitud de reflexos que ens dóna la història de la literatura.

En primer lloc, *Don Juan* és—al llibre de Delteil—una figura profundament espanyola. Farinelli, Morel-Fatio que en defensen l'itialianisme no hi estarien d'acord. I bé. Cal reconèixer que Delteil ha vist en *Don Juan* una arrel intensíssima d'espanyolisme, i no pas cap atribut extern. (*Don Juan* és un xicot ros; lluny de tota pandereta de tipisme físic, per tant.) En segon terme, cal assenyalar l'atenció de l'escriptor vers la infància del *Burlador*. Va haver-hi un temps en què els novellistes enfocaven la figura de *Don Juan* a l'hora de la seva decadència. Semblava una venjança cruelíssima de la humanitat contra el seu vitalisme insuperable, de «recordman de l'amor» (*Gecé*). Es descrivia minuciosament el moment del seu primer fracàs; l'instant en què *Don Juan* es descobria, aterrit, la primera arruga, el primer cabell blanc, o la primera traició de la dona. I bé. Ara sembla que és l'eclosió del seu esperit, la seva adolescència el que atreu, amb una mica de curiositat clínica, els escriptors.

Encarat ambiciosament amb l'adolescència del seductor, Joseph Delteil cerca una explicació mística per al seu temperament. D'infant, Don Juan és atret—endut per un vague erotisme subconscient — a la devoció de la Verge Maria. Recordem les Madones del Renaixement; això ens ajudarà a compendre la força sensorial d'aquest culte de *Don Juan*. Menant una vida salvatgina al camp andalús, *Don Juan* arriba a la seva iniciació sexual. Un dona, però, resta sempre *hors désir*: Teresa, que inclou un símbol místic. La *Dona*—La Verge—en oposició a les *dones*. Aquest camí espiritualista — evidentment oposat al tipus de Don Juan, renaixentista i pagà — mena Joseph Delteil a una explicació del temperament de Don Juan per la fe. Don Juan és, segons Delteil, l'*home que creu*; i—sobretot— l'*home que creu en l'amor*. Delteil refusa l'*obsessió sexual*; Don Juan *est le premier homme sans doute qui ait élevé l'amour physique à la hauteur d'un Sacrement*. Aquesta barreja de mística i erotisme li sembla a Joseph Delteil característica de *Don Juan*. L'encens — suprem afrodisíac — és l'olor específic del *Burlador*. Al començament de la Santedat, ens diu, hi ha l'ardor, que és típic en el nostre aventurer. Etcètera.

Per bé que ens suggestioni la magnífica revisió que d'aquesta figura literària ha fet Joseph Delteil, i restem encara corpresos en la seva poesia, no sabríem estar-nos de denunciar la disparitat d'aquest *Don Juan* amb el seu patró renaixentista. Li sobra espiritualitat i li manca empenta. El *Don Juan* típic és arravatat, materialista, cínic, gropller, sense complicacions, tarambana i oblidadís. Aquest últim és sentimental i respectuós amb els seus íntims records. Delteil cerca relacions entre *Don Juan* i figures medievals que són precisament la seva antítesi. Tampoc podem passar sense protesta les cançons que s'intercalen a l'obra—certament xopes de poesia—però que no responen a l'acuitat meravellosa del *cantar* popular.

A part d'aquest error de visió total, sovintegen les troballes anecdòtiques, la versió del convit de l'estàtua, la mort de Soledad, que inclouen sovint una gran quantitat d'essència poètica. També és plena de suggerències la trajectòria imperial que dóna al temperament del seductor. L'home que—segons diu — *s'embarqua pour la Femme comme d'autres pour la Floride... ou pour Jérusalem*.

GUILLEM DIAZ PLAJA

S'ha posat a la venda

Un Tifó

de Josep Conrad

en la "Biblioteca Literària"

Administració i venda:

Llibreria CATALONIA

Plaça Catalunya, 17 - BARCELONA

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

NOVETATS EN CAMISES

Jaume I, 11

Telèf. 11655

UNA OCASIO UNICA

*

A Mallorca en un sol dia

en el

"Infante D. Jaime"

amb desembarcament a

FORMENTOR

(Pollensa)

Danses típiques mallorquines

a honor dels excursionistes

DIUMENGE VINENT

VIATGES BLAUS

Rambla del Centre, 37 - Tel. 23252

Evitareu intervenció de mecànics adquirint una

TORPEDO 6

FORTA i RAPIDA

Una meravella de la tècnica alemanya

Albiol G. i Riera S. L.

Passeig de Gràcia, núm. 42 - Telèfon núm. 15345

● JOIES

RELLOTGES

J. ROCA

Rbla. del Centre, 33

Passatge Bacardí, 2

ORTOGRAFIA CATALANA METODE PRACTIC Per ROSA OBRADORS

Es el llibre que necessiten tots els que vulguin escriure correctament el català, d'acord amb les normes de l'Institut d'Estudis Catalans.

EN TELA, 6 PESSETES - EDICIO ECONOMICA, 4'50 PESSETES

Es pot demanar a totes les bones llibreries de Catalunya o a l'Editorial Cultura, Rosselló, 148, Barcelona, que l'envia per correu certificat, franc de ports, en rebre el seu import per gir postal o segells de correus

(c) Ministerio de Cultura 2006

I EL TEATRE

Resum de temporada

El panorama del nostre món teatral que Carles Soldevila publica en aquestes mateixes pàgines, ens estalvia d'encapçalar aquest balanç de temporada amb aquella paraula tan estiuenca de crisi.

Els nostres teatres devoren totes les obres que les empreses anuncien tenir en cartera al començament de la temporada, més un nombre igual de traduccions i adaptacions. Cal afegir les represes d'obres ja estrenades.

Així, doncs, no és crisi de peces de teatre, sinó crisi d'èxits de durada.

Les temporades es mantenen a base de les obres dels autors familiars al públic. Doncs, també crisi de nous autors. I remarquem que autors que en temporades anteriors feien els veritables èxits i venien a ésser com els puntals de l'empresa, ara ja no es mantenen tant de temps en el cartell. Això d'una banda. D'altra banda, els autors novells—llevat d'alguna excepció donada en temporades passades— no entren al teatre amb èxits que puguin polaritzar cap a llurs noms l'atenció del públic. Així resulta que la potència d'admiració del nostre públic cada temporada s'aplica a un nombre més reduït d'autors. Sortosament, sembla que l'interès de l'espectador polaritza en els noms dels literats normals.

Els autors novells que han estrenat aquesta temporada han trencat definitivament amb els motllos del nostre teatre noucentista-tradicional de la famosa trilogia ençà.

L'únic supervivent d'aquesta trilogia, Santiago Rossinyol, amb *Miss Barceloneta,* ha obtingut un èxit personal. *Els emigrants,* d'Ignasi Iglésies, fou escoltada amb un gran respecte a la memòria del popular escriptor, com digué el dia de l'estrena Joan Mínguez.

D'Angel Guimerà, l'aniversari de la mort del qual s'escau aquests dies, s'han reprès sis o set obres.

De reminiscències guimeranianes són els hendecasíllabs de *Pirateria,* d'Ambrosi Carrion. Aquest autor, que al començament de la seva carrera féu concebre esperances amb *Epitalami,* aquesta temporada, amb Molok *o l'inventor,* ha passat de la truculència sensitiva a la truculència ideològica pueril.

D'una vèrbola truculent i d'una acció no menys truculent és *Peter's Bar,* de Ramon Vinyes. Vinyes ha remogut amb conferències i polèmiques vives l'aire del nostre món teatral. Vinyes, però, és un home de teatre. Sent el teatre. Vigorós i voluptuós de la paraula, vol portar a les taules allò que ell sent. Però li manca, precisament per excés de vigoria i de voluptuositat de la paraula, l'expressió senzilla, serena de forma i prenyada de suggerències. Quan vol ésser serè, ho és tant que fa cites llatines, com en *Qui no és amb mi...* Aquest desordre de la forma és accentuat pel fons desordenat de l'acció.

Millàs-Raurell ha reestrenat la comèdia dramàtica *La sorpresa d'Eva* i ens ha donat dues traduccions: *Fi de jornada* i *El carrer,* tot al vell teatre del carrer de l'Hospital. I *Maia,* al Talia. Millàs-Raurell, amb motiu de l'estrena d'aquest poema de Gantillon, ha escrit que aquest era el teatre que algun dia li serà permès de donar-nos. Tanmateix, el camí iniciat amb *La llotja,* i seguit amb *La sorpresa d'Eva,* és un camí ben oposat al que segueix el mariner autor de *Maia* i *Départs.*

Carles Soldevila, amb *Escola de senyores,* construeix un nou esglaó a l'escala que ens permeti de donar al pèndol del nostre teatre l'impuls que el faci oscil·lar amb normalitat.

Josep Maria de Sagarra ha obtingut l'èxit de la temporada amb *La filla del Carmesí*—creació de Josefina Fornés. I, no satisfet encara, ha estrenat la farsa *El cas del senyor Palau* i ha reprès el seu teatre poemàtic amb *Gardènia,* superba creació d'Enriqueta Torres. Josep Maria de Sagarra ha donat al nostre teatre una vigorosa alenada, el madura amb un madur de llimona.

Pous i Pagès, esperit vigilant i obert a tots els aires teatrals del món, ens ha donat, amb *Vivim a les palpentes,* una comèdia tota tensa d'emoció, ha tancat dintre els tres actes tot el seu coneixement d'home de teatre i d'observador de vides. No hi ha cap paraula sobrera, no hi ha cap diàleg inútil.

No és gaire còmode encabir en una columna tot un resum de les obres i dels autors que han passat pels nostres escenaris aquesta temporada. Perillaríem de fer una anotació d'obres i d'autors: Avelí Artís, Bernat i Duran, Duran de València, Vallmitjana, Lluís Capdevila, Roure...

A més, caldria anotar, també, les companyies franceses que ens han visitat: la de Germaine Dermoz i les *Galas Karsenty,* amb obres d'A. P. Antoine, Bernstein, Achard, J. J. Bernard.

Després vindrien les traduccions: *Martina, El carrer, Maia, El crim de Vera Mirzewa, Fi de jornada, Tararí, La presonera...*

Ha ingressat a la nostra escena la primera actriu Enriqueta Torres. Aquest fet ens compensarà del fet que la primera actriu Josefina Tàpies se n'hagi tornat al teatre castellà. En canvi, ha ingressat l'excel·lent actor còmic Amorós.

Caldria parlar també de si hi ha guany o no hi ha guany en la tasca dels nostres còmics. Nosaltres creiem que sí. Hem vist jugar la difícil *Martina* amb un conjunt ben disciplinat. Hem vist jugar *El carrer* amb una empenta admirable. En canvi, ens hem decebut davant el conjunt de *Fi de jornada.* Els nostres còmics pugen de nivell quan tenen entre mans una obra bona—exemple, l'estol del Talia en les representacions de *Gardènia.*

Caldria parlar també dels decorats. Esmentarem únicament la incorporació a la nostra escenografia de les maquetes de Francesc Fontanals.

En fi, la temporada de teatre 1929-30 és, per molts conceptes, superior a la temporada anterior.

RAMON PEI

MUSIC-HALL

Ernest Van Duren

Vaig conèixer el ballarí Ernest Van Duren, el suïcidi del qual comenta abundantment aquests dies la premsa estrangera, a començos de febrer de 1922. Fou en el teatre Mogador, de París, on treballava en unes «matinées d'art» organitzades, a l'empar d'una literatura preliminar del Dr. Mardrus i amb música de Poulenc i Satie, per una mena d'Aurea que com a dansarina ho necessitava ben bé tot i que es feia dir Caryathis, com qui no diu res.

Jo acompanyava l'inoblidable Ferran Ba-

Ernest Van Duren i Edmonde Guy

yés, de qui hauré de parlar amb extensió en un proper número d'aquest periòdic a propòsit de la lliçó que, segons el senyor Sebastià Gasch, ens ha donat als barcelonins la revista anglesa del Palau de Projeccions. En Bayés duia de cap presentar al Principal Palace, vist l'èxit del quadro famós de la xemeneia, un altre quadro de nu íntegre, però animat, i havia pensat en el del *Paradis terrestre* que dos mesos abans veié al Ba-ta-clan de la capital francesa, interpretat precisament per Van Duren i per una dona d'una bellesa extraordinària: la Moscovina.

Edmonde Guy i les seves dues germanes actuaven aleshores a l'esmentat music-hall parisenc, on la directora, la cèlebre madame Rasimi, les cuidava a cor que vols perquè, per raó de llur cognom, creia que li portaven sort. El «partenaire» d'Edmonde Guy era el rus Simon Malatzoff, molt conegut ací per haver-hi passat la guerra; tenia una Acadèmia de ball a la Plaça Reial i arribà a gastar cèdula de vuitena classe.

Cobejava Van Duren el projecte de formar parella amb Edmonde Guy, i En Bayés no volia altra cosa que unir-los i ferlos debutar a Barcelona. Però Edmonde Guy estava sotmesa per un contracte a Mme. Rasimi i per a rescindir-lo havia d'abonar deu mil francs. En Bayés, home per al qual no existien impossibles, ho va arranjar; aprofitant una bronquitis soferta per la formosa artista, va aconseguir que els metges li aconsellessin uns dies de repòs a la Costa Blava i, obtingut el corresponent permís, Edmonde Guy, en lloc d'anar a Cannes, vingué a Barcelona.

Quan Mme. Rasimi se n'assabentà demanà, per via judicial, els deu mil francs d'indemnització. En una espiritual «plaidoirie», que mereixia ésser subvencionada per la nostra Societat d'Atracció de Forasters, Henri Darmon, l'advocat d'Edmonde Guy, sostingué que el clima de Barcelona era comparable, i fins potser millor, que el de Cannes. El lletrat de la part contrària féu també l'elogi de les condicions climatològiques de la nostra ciutat, però objectà, amb un retall de *El Diluvio* als dits, que passar la convalescència d'una bronquitis i exercir en un escenari el paper d'Eva en trajo d'època, no lligava.

La sentència fou condemnatòria.

Edmonde Guy i Ernest Van Duren debutaren al Principal Palace el dia 14 d'abril d'aquell any, festivitat de Pasqua, en la *Revue du Zig-Zag,* que estava ja a la 145 representació. Es presentaren en un quadro titulat *A través de la pantalla.* Després d'unes danses filmades per ells dos, un tros de les quals era projectat al «ralentí», rebentaven el teló de projecció i apareixien dalt d'una escalinata, que baixaven en mig de les frases picaresques que improvisava Suzy Darby i de l'admiració del públic. Reapareixien més tard en el quadro *Adam i Eva,* que constituí el pinyol de llur actuació.

Ni Edmonde Guy ni Van Duren no eren dos grans dansarins, ni molt menys. D'una plàstica perfecta, foren sempre dues grans figures decoratives, i mai no aconseguiren arribar més enllà. Tantes vegades com s'ho proposaren, la crítica els barrà el pas. La neurastènia de Van Duren provenia d'això. Contra el que s'ha dit, no usava tòxics de cap classe; el que l'anava emmetzinant era l'hostilitat de la crítica. En desembre de l'any 1928, m'ho confessava, apesarat, en el seu camerí del Palace.

Edmonde Guy i Van Duren estigueren entre nosaltres un mes just; s'acomiadaren el 14 de maig, a la 185 representació de la revista. Marxaren disgustadíssims. Van Duren, xicot correcte, em confessà un dia que volia matar un abonat del teatre. Per què? Perquè, amb referència a l'Edmonde, s'havia vantat de quelcom que només havia existit en la seva ment de sàtir. Aquell dia, en què Van Duren em parlà amb manifesta confiança, vaig voler ésser indiscret sobre el punt que resultava per a tothom un misteri.

—Edmonde és...?

No em deixà acabar.

—...és el meu ídol.

Fou, doncs, al Principal Palace de Barcelona on Edmonde Guy i Van Duren treballaren, formant parella, per primera vegada. L'èxit material els afavorí des d'aleshores sense interrupció. A l'hivern d'aquell mateix any 1922, el públic parisenc els aplaudí, al Concert Mayol, sense reserves. Però quan, fugint del marc de la revista, es llançaren a presentar isolat llur número de dansa, els crítics els desferen a esgarrapades. «Allà on gairebé domina l'austeritat, a causa de l'extremat esforç i del coratge heroic que formen el triomf dels excèntrics i els atletes, han vingut a portar l'atmosfera viciada de les revistes de gran espectacle, fent desbordar el teatre de la suggestió eròtica per damunt del de la realitat plàstica.» Així s'expressava una de les més autoritzades veus de la crítica, la d'André Levinson, en parlar d'Edmonde Guy i de Van Duren.

El mateix Levinson, que sosté que el music-hall és i ha d'ésser «implacable i lúcid», tornà a la càrrega, sense pietat, constatant la indigència de concepció i d'execució de les danses dels dos artistes i afirmant que «ni l'hàbit fa el monjo ni la nuditat és per ella sola una valor d'art».

Cal haver tractat els artistes, cal haver conegut personalment Van Duren, extremadament sensitiu, per compendre la dolor que aqueixes censures havien de produir-li. Darrerament, encara, li fou adreçada la que més pot ferir un dansarí: que s'havia engreixat massa.

Pobre Van Duren! Tenia diners, però li mancava la glòria. Altres artistes, com Regina Flory, com Jenny Golder, han gaudit glòria i fortuna i no s'han resignat a viure sense amor. La vida de tota aquesta gent, contemplada de prop, és d'una inquietud inexhaurible que fa por, que dóna el vertigen de la mort.

JOAN TOMAS

"Cimbelí", traducció de Carme Montoriol

Carme Montoriol, la traductora de tots els sonets de Shakespeare, publica en l'últim número de *La Revista* la traducció en vers català de *Cimbelí* del tràgic anglès.

Cimbelí és una de les obres més extenses de Shakespeare. La traducció catalana ocupa dues dotzenes de pàgines a dues columnes de versos atapeïts, de l'ampla revista de Lòpez-Picó.

La traductora de Shakespeare reporta en el pròleg extens que precedeix l'obra, la gestació de *Cimbelí.* Del famós conte de Bocaccio en les narracions que formen el *Decameró,* que comença amb una suculent conversa entre mercaders en un hostal de París sobre si la dona fa cornut el marit amb la mateixa facilitat amb què el marit s'oblida de la pròpia dona, Shakespeare en féu un drama que passa entre reis, cavallers, dames i servents, en uns temps interessants de la història d'Anglaterra.

Shakespeare, en algunes de les modificacions que féu al conte de Bocaccio, demostra, segons Carme Montoriol, que coneixia millor el caràcter femení que aquell autor tosc. Nosaltres, naturalment, a confessió de part, no ens veiem amb cor d'afegir-hi o de treure-n'hi res.

La traducció en hendecasíllabs catalans de Carme Montoriol té els inconvenients de tota traducció en vers. Però és feta amb el màxim de responsabilitat i de dignitat literàries.—R. P.

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
ESPECIALITAT EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

Doctrines teatrals

L'altra nit varen representar una obra de teatre clàssic al Romea. Els còmics, acostumats als repertoris moderns, tenien les mans parades i els braços caiguts. Feien angúnia. Enric Borràs era a una llotja acompanyat d'uns amics. I digué.

—Es descobreixen si els còmics són bons o dolents, fent obres clàssiques. Així que no poden ficar-se les mans a la butxaca, fer cigarrets, estirar-se els pantalons amunt en seure, arreglar-se el nus de la corbata, etcètera, es posen frenètics. El teatre clàssic els destorba perquè no saben què fer dels braços. Semblen *maniquins* de basar.

Present i esdevenidor del teatre

IV

El cas del teatre català

d) *No hi ha actors.*

Què dieu? No hi ha actors, i les llistes del sindicat sobreïxen? No hi ha actors, i setze companyies volten per Catalunya fent *bolos*! No hi ha actors, i vós mateix heu elogiat més d'un cop la fuga dels uns, el talent dels altres, la força còmica de l'un, el do tràgic de l'altre!...

Anem a pams. Hi ha nombre d'actors i entre aquests unes quantes personalitats distingides o remarcables. Però ens trobem en un cas semblant al dels autors, amb variants que després esmentaré: no hi ha cap companyia completa, ni cap companyia realment especialitzada. Tothom serveix per a tot, i pràcticament ningú no serveix per a res.

La causa d'aquest desagradable desballestament és múltiple. Alguns defectes entre els més cridaners que la gent sol imputar als actors catalans, són fills d'una mena de casolanisme que — ironies del destí — ha anat a atacar un gremi que ordinàriament té fama de dissipat i de rodamon, de deseixit i de desimbolt. «L'escola de la vi-

Una vegada, l'autor d'aquestes ratlles volgué fer d'actor...

da», que, comptat i debatut, és el millor conservatori, ha estat freqüentada d'una manera massa parcial, massa incompleta, pels nostres comediants. És per això que si la majoria d'ells reïxen i fins excel·leixen en la figuració de determinats tipus populars, fallen sovint en la performança de tipus pertanyents a altres medis. En el fons d'aquesta incapacitat hi pot haver la influència de l'estament originari, sens dubte; l'adquisició d'aquest aire imperceptible que és el senyal d'una classe social, no sempre és un afer fàcil... Però, al meu entendre, aquesta dificultat fóra vençuda més sovint del que ho és avui, si els nostres comediants de tots dos sexes tinguessin una vocació que sovint els manca. Molts d'ells han perdut tot daler de perfecció, tota curiositat del món. Llur jeia és més de buròcrates que no d'artistes.

L'escena castellana, del veïnatge de la qual és impossible prescindir quan es vol estudiar seriosament el nostre problema teatral, exerceix una mena de selecció entre els nostres comediants. No s'enduu sempre els millors, però ens arrabassa els més dúctils i els més ambiciosos.

No ens en queixem massa. En l'estat actual de la nostra escena, aquestes desercions, que no hi ha cap motiu perquè siguin definitives i que de fet no ho són, constitueixen una mena de «bossa de viatge». El transfuga que s'incorpora a una companyia castellana, rep com a primer benefici la imposició d'una disciplina que aquí, per misterioses raons, li semblaria intolerable. El director d'escena començarà per obligar-lo a tallar-se els cabells — és un exemple — d'una manera normal. Li censurarà les corbates. L'obligarà a assajar; l'avesarà a les correccions minucioses, a les represes enervants, a les observacions coents... En una paraula, l'avesarà a ésser dirigit.

En segon lloc, el comediant català que s'incorpora a una companyia castellana, rep el benefici dels viatges llargs. Va i torna d'Amèrica. Dina en els transatlàntics. Tracta gent de tota mena — no exclusivament gent del seu barri...

Déus del cel, què m'ha escapat de dir! No estic fent, amb tota tranquil·litat, l'apologia de la deserció?

En tot cas, és una apologia indirecta. El meu desig no és pas de provocar noves esllavissades, sinó més aviat d'explicar-me amb tota franquesa, sense cap mena de por, el perquè de certes transformacions i de certes superioritats. El meu sistema de lluita mai no ha estat el de l'estruç: amagar el cap sota l'ala.

Ara bé: si en general el fet de passar per l'escena castellana *prova* als nostres artistes, això no vol dir pas que les qualitats que hi adquireixen no siguin assolibles sense sortir de casa. En molts casos, bastaria una millora dels sous, un canvi de règim dins els nostres escenaris, o una elevació del nivell de cultura dels artistes, perquè moltes deficiències desapareguessin *ipso facto.* Analitzem breument aquests tres factors.

No és pas el primer que he esmentat el que té una major influència. Els sous dels comediants castellans solen ésser millors que els dels comediants catalans; és cert, però la diferència és força menor del que la gent imagina. Adhuc es dóna el cas que el mateix artista guanya més treballant en català que no pas en castellà... I és constant, i alhora paradoxal, el cas que els mateixos comediants s'avinguin a treballar a Madrid per un sou que han rebutjat a Barcelona. Una actriu — és un exemple cridaner d'aquest fenomen provincianista — va passar més d'un any sense acceptar el contracte que li oferien a Barcelona per treballar com a primera dama, en català: vuitanta pessetes diàries i feina assegurada per a nou mesos. Després, no ha tingut inconvenient a llogar-se a Madrid de segona dama, per quaranta cinc pessetes diàries...

La influència del règim de treball ja és decisiva. La necessitat, que ja hem estudiat en altres apartats, de renovar el repertori amb una velocitat vertiginosa — una estrena cada vuit dies i el *surménage* que representa haver de treballar tarda i nit, dificulta realment la implantació d'una veritable disciplina. El comediant que, en rebre un paper, sap per endavant que, tant si va bé l'obra com si va malament, no l'ha de fer més enllà de quinze dies, no pot tenir esma d'estudiar de valent. Es segur que els nostres comediants millorarien un cinquanta per cent si hom els sotmetia a un règim de treball més enraonat, si podien estar-se d'estrenar tan sovint, si podien viure menys atrafegadament.

El tercer element que he esmentat com a possible redreçador de l'estament artístic, és la cultura. ¿Quin dubte té, que moltes tares dels actors i de les actrius no tenen altre origen que la sumarietat de llur bagatge escolar? No sols no han tingut la sort de fer en bones condicions les primeres lletres, sinó que després tampoc no han tingut la d'encomanar-se el gust de la lectura, ni—cal dir-ho tot—el teatre que s'han vist obligats a representar contenia, en suspensió, aquelles partícules de seny, de psicologia, de *savoir vivre,* que per elles mateixes ja formen una atmosfera educativa. No; ni l'una cosa ni l'altra.

¡Pensar, amics meus, que en el nostre teatre ha estat una manera normal de fer riure—i encara ho és—de subratllar còmicament totes les paraules o expressions que excedeixen del vocabulari habitual de la menestralia menys culta! Hom feia riure tot pronunciant termes com *poesia, antípodes, psicologia* o *ignominia,* amb un punt d'èmfasi i amb fonètica castellana. Això no és altra cosa que una persistència, vergonyant, de l'esperit de paròdia que va informar el pitarrisme.

Cal per tots els mitjans treballar per la millora dels nostres actors i de les nostres actrius. Cal trobar la manera de dur a la nostra escena homes i dones de totes les procedències socials, i no com fins ara, gairebé d'una sola procedència. Els països normalment constituïts tenen en aquest punt, a més a més de l'avantatge general que els dóna la llarga tradició i els alts prestigis de l'escena, l'avantatge que nosaltres no gaudim de posseir determinats estaments primparats al caire de la burgesia, que solen esdevenir una mena de vivers artístics, sobretot de vivers artístics femenins. Em refereixo a la burocràcia i a la milícia. No us en rieu... Perquè el teatre marxi com Déu mana, fins cal això: un exèrcit i una administració pública.

Precisament és aquesta interdependència el que dóna als nostres problemes llur interès i llur gravetat: tots s'entrelliguen. En realitat no se'n pot resoldre cap isoladament.

Entrelligats i tot, no manquen de jerarquia. Al capdamunt col·loco el problema dels actors. No hi ha teatre sense ells. La història ens demostra a bastament que per a la prosperitat escènica val més un grup de grans comediants obligats a presentar obres mediocres, que no pas un floret d'obres excel·lents servides per un equip de mediocres artistes. En l'economia teatral, primer és el comediant i després és l'autor. No em reca de confessar-ho.

CARLES SOLDEVILA

CATALANS!
adquiriu un
JORDIET
Val 3 ptes. Novetat de
CLINICA DE BEBES
6, Tapineria, 6
(Via Laietana

El Sol serà el seu invitat si decideix festejar les seves noces al
Restaurant del Parc

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

SIGNIFICACIONS DEL CINEMA

Fotogènia del Gest Pur

«Per a exterioritzar les seves concepcions artístiques—ha dit Coquelin—, el pintor posseeix les seves teles i els seus pinzells; l'escultor, el fang, el roure, el marbre i el cisell; el poeta, la paraula subjecta a la rima; l'actor no es posseeix més que a si mateix.» Però quan es tracta d'un actor cinematogràfic, el seu camp d'expressió es limita a la fotogènia, i dins de la fotogènia, al gest.

La fotogènia és al cinema el que la paraula és a la literatura i el so a la música: és el tot. «La fotogènia és l'expressió més pura del cinema», ha dit Epstein. I com sempre que es tracta de teoritzacions — nosaltres els espanyols que estem sense camp d'experimentacions directes — ens abriguem sota l'obra teòrica del cineasta francès. «El cinema—afegeix — està fet per narrar amb les imatges i no amb les paraules.» D'aquí que jo vull denunciar ara una sucessió de plans fotogènics, d'imatges ecranianes.

Però si la fotogènia és el tot en el cinema, el gest és també el tot en la fotogènia. Per això una de les primeres coses a reprotxar al nou cinema — al cinema parlat, al cinema sonor—és l'interès que ha restat a la fotogènia purament cinematogràfica. Fins al seu advenir, era la fotogènia — d'un gest còmic, d'un gest dramàtic, del motiu parcial d'un cos—el més filmable. Era el tot. Avui la paraula, el so, adquireixen una vitalitat insospitada. I — sovint —fan sotsobrar els nostres ulls — distrets, perduts — entre el blanc i el negre dels fotogrames i les sonoritats o la veu del «vitaphone» i els discos.

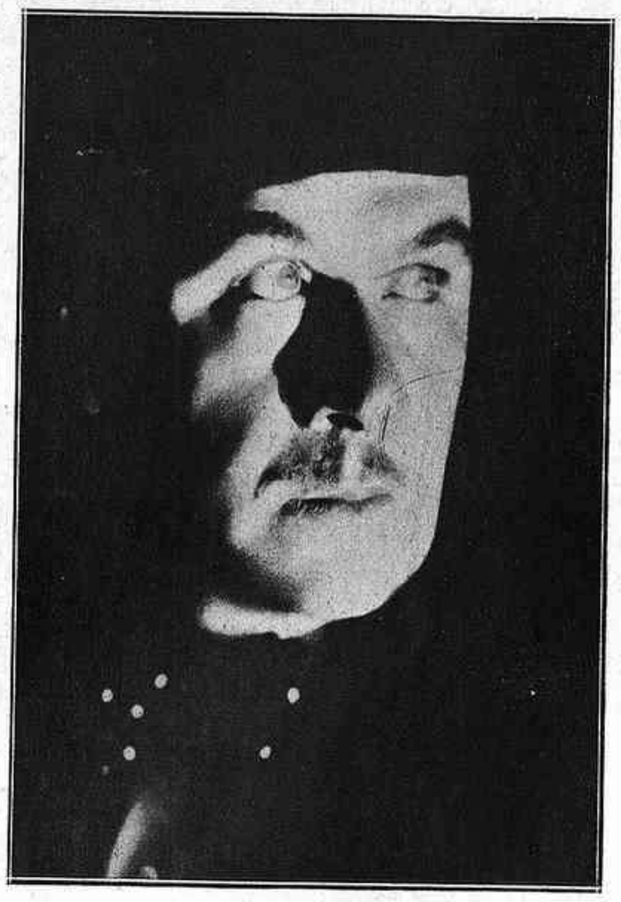

George Bancroft, exemple de gest fotogènic

Per això la fotogènia—encara que per nosaltres persisteixi en la seva pura expressió, de silenci, de primer element—no és ja el més utilitzable en cinematografia, a desgrat del seu interès essencial. Tot el que l'actor *silenciós* pensava, sentia o realitzava ens ho indicava amb el gest. Amb ell ens conduïa a situacions emocionals de tipus diferent; amb ell ens interessava—blanament—en l'acció de la comèdia o del drama. En canvi, el nou actor—tot i aparèixer encara—pel mateix que disposa de major quantitat interpretativa, de formes d'expressió, oblida—i situa en un segon o tercer pla—la importància fotogènica del gest pur.

Realment, no pot haver-hi en l'actor *parlant* aquella puresa expressiva de l'actor *silenciós*. Mentre el primer confia a la paraula la manifestació de les seves emocions, el segon ha de supeditar-se al gest i concentrar en ell tot el significat de la pròpia acció.

Es encara prematur de destriar i de superposar ara l'interès estètic de l'actor *silenciós* al de l'actor *parlant*. Encara desconeixem films interpretats pels autèntics cantors del novell cinema. De tots els que hem vist, sols tres o quatre valen la pena d'ésser considerats. I aquests han estat interpretats, no per artistes cinematogràfics, sinó per artistes arribats al nou cinema amb un prestigi escènic diagonalment oposat. Això és: amb un prestigi teatral, i més que teatral, de cantors de jazz-band.

Si ens referim a la interpretació de Maurice Chevalier en *La cançó de París* i en *La parada de l'amor*, observarem com les situacions fotogèniques són absolutament negatives. Diguem, no obstant, en defensa del *divo*, que no podia ésser d'altra manera, ja que ni l'argument, ni les situacions, ni els *scénarios* condueixen l'actor a un moment emotiu de pura fotogènia. En canvi el porten constantment a situacions essencialment anticinematogràfiques, teatrals i oposades. Per tant, aquestes obres —la primera sobretot—acusen un resultat antifotogènic. Més que un film, *La cançó de París* sembla ésser una revista fotografiada.

Al Jolson és un dels pocs actors que acusen possibilitats. No sols pel cinema sonor, sinó àdhuc pel silent. Al Jolson posseeix un gest fotogènic flexible. Un optimisme ianqui, un rictus jueu amarg—mig Chaplin mig Fairbancks—, la qual cosa li permet de resoldre les situacions amb una seriosa interpretació fotogènica.

Però aquests dos actors—Maurice Chevalier i Al Jolson—procedeixen dels escenaris dels music-halls. El primer, del Casino de París, i dels teatres del Broadway el segon. Per tot això, quan el veiérem en *Show Boat* saludàrem Joseph Schildkraut com el primer actor del cinema novell. Schildkraut—actor veterà del cinema silent —té reservat un magnífic esdevenidor en el cinema parlant.

JUAN PIQUERAS

París, juny 1930.

LA PÉRGOLA
es el Restaurant de moda a l'Exposició

Represes importants

Gràcies a l'ordenació dels programes, hom pogué veure la sethmana passada, en un mateix dia, *Variété* i *La llei de l'hampa*, que és com dir experimentar l'estat del cinema l'any 1925 i l'estat del cinema l'any 1928, puix que difícilment podríem trobar dues obres més representatives de l'art cinematogràfic en les dues etapes que marquen les dates que acabem d'escriure.

Variété, la millor pellícula que ens ha dat Alemanya, és un film l'esclat desigual del qual empal·lideix quan el posem, com podíem fer-ho la setmana passada, a frec de la superba producció de Josef von Sternberg; de la mateixa manera podríem dir que el gran Jannings de *Variété*—perquè en aquesta cinta sí que realment és admirable Emil Jannings—el trobem disminuït en encarar-lo amb el formidable George Bancroft.

I amb tot, no siguem ara injustos, ni tractem de disminuir la gran valor del film de Dupont. *Variété* té en el cinema una importància històrica potser sense parió. Calia ésser genial per innovar en tantes coses, encara que ara qualsevol pugui treure un avantatjós partit d'aquelles innovacions de què acabem de parlar.

De l'obra mestra de Dupont: «Variété»

No podem pas aquí parlar minuciosament de *Variété*. Bastarà que senyalem alguns dels seus valors fonamentals.

El director del film passa a ésser-ne l'autor d'una manera exclusiva i aquí no hi ha altra *vedette* que E. Dupont, que imprimeix al film una rigorosa ordenació que es fa extensible no sols als objectes, sinó àdhuc als personatges i al seu treball d'intèrprets. Hi ha un estil d'interpretació que porta la signatura Dupont, com n'hi ha un altre que porta la marca Chaplin. Hom sent com tots els moviments gesticulars són rigorosament conscients en la consciència del director.

Dupont emancipa la «camera» de la seva posició cèntrica que obligava els personatges a evolucionar en circuit entorn d'ella. En lloc de posar enfront de la «camera» i de dependre d'ella, Dupont posa la «camera» enfront dels personatges, inverteix l'ordre dels factors i assegura a l'acció una independència en l'espai i una gran ductilitat en les seves formes d'expressió.

El moviment geomètric que ja coneixia la «camera», Dupont l'enriqueix amb un moviment psicològic. La posició de la «camera» ho determina tot, i és més important el *cameraman*, és a dir, el que es troba darrera de la màquina, que l'intèrpret, és a dir, el que està enfront d'ella.

Així mateix talla les escenes amb una gosadia fins aleshores desconeguda. El període regular que ofereix el rectangle de la pantalla secciona les coses i les persones sota angles anormals. Hom no es preocupa de la simetria de l'espectacle, i sí sols del seu valor expressiu. Amb una intel·ligència penetrant de les exigències dramàtiques, hom no deixa visible sinó el necessari i elimina més enllà de llum l'accessori.

Entre els films a senyalar dels darrers que hem revist, cal fer un lloc d'honor al film de Wellmann: *Una de tantes*, saborós film policíac amb Clara Bow i Richard Arlen.

L'autor de *Captaires de vida* hi afirma de nou el seu talent. La vida dels inquiets aventurers que es plauen en el risc. El protagonista ho exclama en una escena: *Tanta tranquil·litat em rebenta*!

Un debut d'una pura visualitat. Escenes i més escenes descabdellant-se sense cap rètol que vingui a estroncar aquest discurs lluminós. Tot intel·ligible dins una lògica de naturalesa visual. Lògica que neix de l'associació d'imatges. El personatge que veu com porten el criminal a la cadira elèctrica, porta la seva mirada al sostre, d'on penja una làmpara elèctrica. L'obsessió de l'electricitat mentre es passa la mà pel coll suant d'angúnia. No veiem l'execució, però asistim al seu precís instant, en veure la llum de la làmpara fer pampellugues.

Un debut que és una pàgina mestre i al qual segueix un desenvolupament atapeït d'encerts.

Ja en *Captaires de vida* havíem notat la preocupació un xic germànica de valorar la plàstica de les figures. Aquí arriba a solucions modèliques amb les testes dels protagonistes, Clara Bow i Richard Arlen.

Clara Bow sota un nou aspecte fins ara inèdit en ella.

J. PALAU

Acompanyament d'imatges

Fins ara, en l'espectacle cinematogràfic el rol de la música era un rol subaltern; la música acompanyava les imatges. Ara, amb el cinema sonor, la importància de l'element musical augmenta i ens pot conduir a intervertir l'ordre dels termes, és a dir, que en lloc d'una cinta visual amb acompanyament musical, tinguem un disc sonor amb un acompanyament visual.

Tothom ha sentit parlar de la visualització que d'algunes obres de Chopin ha fet la

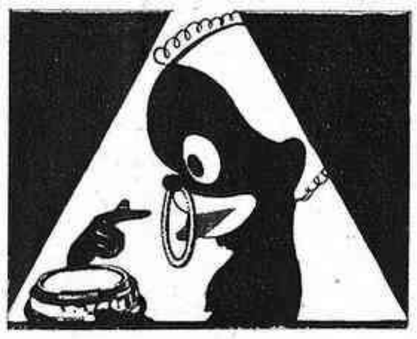

H. Ivanoff, de la Sovkino, ha realitzat una sèrie de films de dibuixos animats

senyora Germaine Dullac, i no fa pas gaire, en aquestes mateixes pàgines, dàvem compte de la cinta que els artistes associats havien bastit damunt *L'aprenent bruixot* de Paul Dukas.

En aquest mateix esperit, la mateixa empresa acaba de filmar l'*Obertura* de 1812 del compositor rus Txaikowsky. Una gran orquestra conduïda per Hugo Rissenfeld té cura de la interpretació sonora.

No cal dir les possibilitats immenses d'aquesta nova orientació.

Aquestes temptatives podran explotar amb èxit, creiem, aquelles composicions a propòsit de les quals llurs respectius autors han donat les suficients indicacions literàries perquè hom pugui reconstruir dramàticament el procés en el qual elles s'inspiren. Aquest és el cas dels exemples citats dels compositors Dukas i Txaikowsky. Les obres de Richard Strauss, i en general totes aquelles que pertanyen al gènere poema simfònic, es presten per si a aquest tractament; per bé que sempre resultarà un tant arbitrari, convindrem que en els exemples proposats aquest factor d'arbitrarietat és reduït al mínimum possible.

En canvi, fa esfereir de pensar el que uns quants divertits poden portar a cap amb les obres fonamentals de la música, les quals són prou musicals perquè siguin refractàries a tota transposició plàstica. Amb la mesquina indicació: *Al clar de lluna*, quines extravagàncies ens poden oferir amb una cinematografia de la famosa sonata de Beethoven.

El que podria resultar interessant des d'un punt de vista pedagògic, seria la resolució plàstica dels motius d'una sonata per tal de fer tangible als ulls del deixeble llur mútua disposició. Les formes visuals semblen més intel·ligibles, més clares que les formes sonores. Aquest procediment podria ajudar a fer compendre l'ordre d'una sonata o d'una simfonia, i en general de totes aquelles obres que, per la seva pura musicalitat, no coneixen altre ordre que aquell que neix d'una pura ordenació de sons, i són, doncs, absolutament refractàries a una traducció literària a l'estil del *scénario* d'un film.

El cinema, amb el seu sincronisme perfecte, permetia tot això i tantes altres coses que no poden ni tan sols preveure.

A casa nostra el mestre Antoni Ribera ha pensat i explicat diverses vegades aquell procediment pedagògic, abans ja de l'esdeveniment del *vitaphone*. Ara, l'adveniment d'aquest ens ha remembrat aquelles explicacions i ens plau des d'aquí indicar la paternitat d'aquesta fecunda idea.

Els dibuixos sonors deixen a voltes entreveure l'aplicació d'aquest mètode.

El dia en què el públic canti durant la projecció les cançons animades, per l'estil del que s'esdevé en algunes de les barraques destinades a espectacles que hi ha al Parallel, podrà tenir la impressió que, els ninots, ell els projecta damunt el llenç de la pantalla tot cantant el cuplet que anima els seus moviments.

M. MARIBEL

PANORAMA

"Anna Christie"

Anna Christie, el drama d'Eugeni O'Neill, és conegut a Catalunya gràcies a la traducció que Millàs Raurell lliurà a l'empresa del Romea ja fa sis anys.

Qui conegui l'obra compendrà quina admirable oportunitat Clarence Brown ha ofert a Greta Garbo per palesar la seva intel·ligència artística en un rol que al nostre entendre convé admirablement a les facultats i característiques físiques d'aquesta actriu.

La lectura del *scénario* que la M. G. M. ha tingut la gentilesa de comunicar-nos, ens confirma l'esperit de fidelitat amb què ha procedit el director Clarence Brown en fer la transposició cinematogràfica.

El mateix ens asseguren les fotografies del film que tenim entre mans. Els decorats i la caracterització dels personatges s'ajusten admirablement a les indicacions d'E. O'Neill.

M. G. M. ha lliurat dues versions dialogades de la cinta: una en alemany i una altra en anglès.

Hom diu que Greta Garbo té una veu mascle, tenyida a estones d'alcohol, que s'ajusta admirablement al seu rol d'Anna.

Pirandello a Hollywood

Després d'Yves Mirande, de Jacques Deval, de..., ha tocat el torn a Pirandello. Aquest acaba, en efecte, de firmar un contracte amb una gran companyia americana per a la producció de quatre films parlants; li ha concedit, a més a més, un dret d'opció sobre l'adaptació cinematogràfica de la seva obra més cèlebre: *Sis personatges en busca d'autor*.

Pirandello sortirà aviat cap a Hollywood, a vigilar la realització i a cobrar 13,500 dòlars.

Com canvien les coses! Encara no fa tres mesos, Pirandello era de pas a París i deia categòricament en un interviu que no creia en el film parlant: «No serà mai altra cosa sinó mal teatre. Res de paraules allà on les imatges ja basten. Només és interessant el film sonor. Sobre això tinc idees personals, i les he explicades a productors alemanys i francesos; però no hi ha manera d'entendre-s'hi. El que jo voldria veure, gràcies a la sincronització, seria el desenrotllament visual de les obres-mestres de la música. Un seguit d'imatges, no lògic, sinó, al contrari, tret del subconscient de l'individu. I si hi ha tants films com imaginacions individuals, millor. Hi podria haver la *Pastoral*, vista per Claudel, per d'Annunzio, per Pirandello... Fóra molt curiós.»

Ja ha fet bé Pirandello de deixar-ho córrer per dedicar-se a adaptar les seves obres al film parlant.

L'era del documental

No sempre es troben idees noves bones per fer-ne arguments de film. Es clar que sempre s'hi poden trobar variants. Però, de fet, si hi ha un nombre determinat de situacions dramàtiques, per què en cinema no ha de passar igual? Es clar que no tots els directors tenen el talent que cal per trobar coses realment noves.

El fet és que la similitud d'argument de tants films ha empès cap al documental. Els èxits de *Nanuk*, *Moana*, etc., han provat que el públic també s'interessava, i molt, per aquesta mena de films. I l'home de cinema que no té por de fatigues, perills, viatges a països salvatges, etc., pot estar segur, si va acompanyat d'un bon operador, que portarà un film que serà un bon negoci.

Ara mateix llegim que la novel·lista i aviadora Titayna s'ha embarcat cap a Mèxic. Acompanyada de l'operador Jimmy Berliet, rodarà un documental al Yucatan, un dels països més acreditats en qüestió de clima dolent.

Un altre documental que oferirà aviat la Paramount, és el de l'expedició Byrd al Pol Sud. Dos operadors, J. Rucker i Willard van der Veer, han passat amb el comandant Byrd dos anys entre els deserts de glaç.

Aviat, un arribarà al desert del Gobi, a un campament d'esquimals, o a les Hurdes, i hi trobarà «cameramen», «sunlights», rotlles de film i tot de gent en pantalons de golf, que semblen ésser l'uniforme dels operadors àdhuc dintre els «studios».

Segueix la ratxa de les grans «reprises» en els locals «CINAES»

CATALUÑA
AVUI, DIJOUS:
Beau Sabreur
Paramount
per Gary Cooper, Evelyn Brent
Donde las dan las toman
Fox
per Louise Fazenda
DISSABTE
El capitán Sorrell
(Artistes Associats)
per Warner Baxter
Chicas de vanguardia
Fox
per Sue Carol i Nick Stuart

CAPITOL
AVUI, DIJOUS:
De mujer a mujer
Seleccions "Capitolio"
per Betty Compson i Clive Brook
La reporter relámpago
Paramount
per Bebé Daniels
DISSABTE
Mi vida en sus manos
Fox
per George O'Brien
Metròpolis
U. F. A.
per Gustav Fröhlich

Useu pel cap
Loción ViVina
Enforteix el cabell
No cura calvos, però els evita.
Farmàcia: Escudillers, 61

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES
Jaume I, 11
Telèf. 11655

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carburos"
BARCELONA
Mallorca, 232
Telèfon 73013
CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 °/° DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MAGNESI i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS

Reflexions d'un "amateur" de Dufy

Mirant les pintures i dibuixos de Raoul Dufy en una de les seves darreres exposicions, vaig sentir-me temptat de donar-li aquest sobrenom: «el Larousse ilustrat». Es gaire mal intencionat això? Gens ni mica; al contrari, entenc i desenrotllaré el meu punt de vista dintre un esperit d'admiració entusiasta i en homenatge particularment afectuós envers aquest gran artista.

Es un capítol de la *Confessió d'un «Amateur»* que vull escriure per a l'educació dels «amateurs» eventuals esverats per l'aparent complicació de la pintura moderna.

Fa a penes deu anys, l'art de Raoul Dufy era hermètic per mi. Vaig tenir tanta alegria de descobrir-lo, que voldria fer-la compartir als homes de bona voluntat els ulls dels quals encara no hi veuen.

Raoul Dufy no és pas un pintor. Es un déu! Re-crea l'Univers, però un univers despullat, exacte amb totes les seves exactituds, vistes totes alhora, sintetitzades d'un tret graciós com un vol d'ocell.

Cada objecte animat pel pinzell de Dufy viu amb totes les seves vides a la vegada.

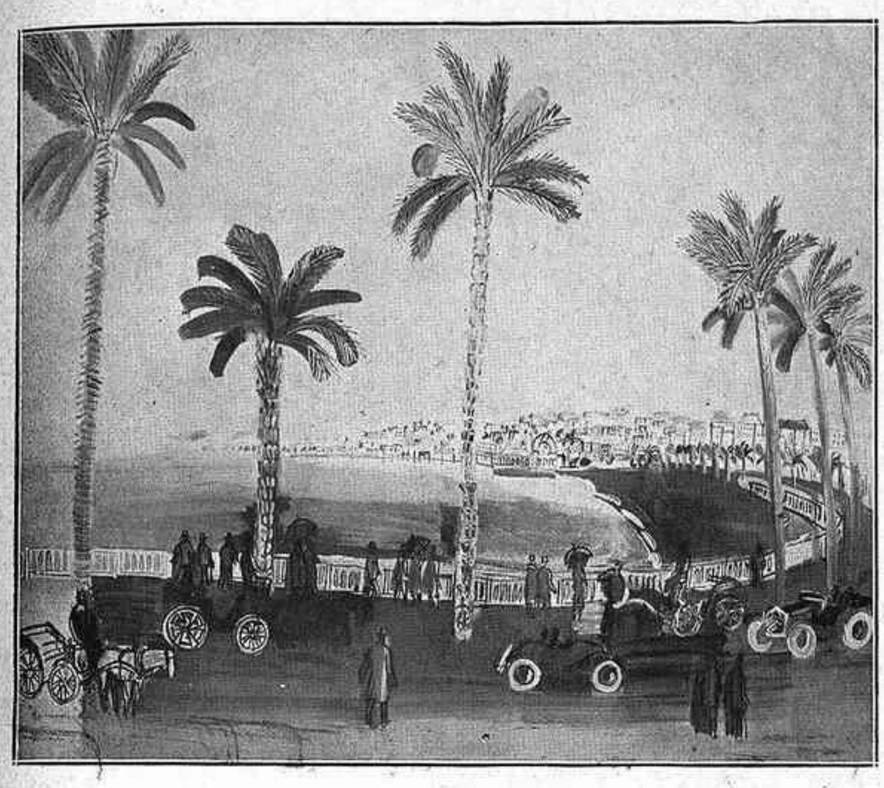

RAOUL DUFY.—Niça (pintura a l'oli)

Raoul Dufy ho defineix tot, com el mateix Larousse, però amb quina gràcia, quina lleugeresa, quina subtilitat!

Raoul Dufy en pantalons de pijama, espiregat el seu pit sa, defineix la vida, però com la papallona defineix la flor que li fa voltar el seu desig.

Dufy pinta com Cyrano manejava l'espasa. Tant en l'un com en l'altre, el dring espurnejant de l'arma i de les paraules no és més que desig d'elegància i de refinament. Darrera, lentament, laboriosament, sovint dolorosament adquirida i tot, hi ha la ciència, una ciència completa, prodigiosament sòlida, que permet a l'artista de resoldre sota *tots els seus aspectes* el problema que té al davant.

Al final de l'endreça, el cadet de la Gascunya, sempre somrient, busca-raons i sorneguer sense vergonya, tocava, i al moment en què volia, al mig del cor.

És al cor mateix de l'objecte representat que toca Raoul Dufy, ell també, i el que projecta sobre la tela no és pas l'objecte, sinó la *idea-objecte*.

Aquesta natura morta no representa solament una poma, una figa, un ganivet i un got agrupats al voltant d'un gerro de confitura per fantasia d'un joc sense interès, sinó que és la *definició* mateixa de cada un dels objectes plàsticament realitzada pel pintor.

Gràcies a la subtilitat de la seva visió, al seu prodigiós virtuosisme, Raoul Dufy, com si jugués, s'emporta l'espectador encisat i conquistat a un món d'abstraccions, però que ha sabut conservar tota la seducció sensible de la realitat.

Em ve a la memòria una anècdota que em sembla particularment apta per a fer compendre, al lector tot l'art de Dufy: un día, la meva quitxalla va rebre com a present una pilota; abandonada en un recó d'habitació, la vaig arreplegar; la vaig trobar tan original, que em permeto de donar-ne una descripció. Imagineu una sèrie de cèrcols de filferro ondulat, extremadament lleugers i que, entrecreuant-se, formaven una esfera enreixada del més graciós efecte, ingènuament guarnida, per ci per lla, de floretes de tendres colors. Aquesta pilota, tirada a terra, rebotia tan lleugerament, que em semblà materialitzar, si goso dir, *l'immaterial rebot contingut en la idea pilota*.

Els meus nens es cansaren aviat d'aquesta petita meravella. Esclavitzats ja a l'objectivitat convencional, per ells no hi havia altra pilota de debò sinó l'ordinària pilota de cautxú, envernissada de blau i vermell.

Aquesta incomprensió de la meva quitxalla per aquesta joguina deu ésser general, perquè havent volgut, alguns anys després, comprar-ne una altra de semblant per oferir-la a Raoul Dufy, com a peça de convicció de la meva argumentació, vaig visitar debades una vintena de botiguers de joguines.

Ni els botiguers, ni els pares, ni les criatures no s'adonaren que aquesta meravellosa piloteta més PILOTA que la mateixa pilota, era la *pilota definició*, la realització elegant i exacta de la *idea elasticitat, rebot, lleugeresa*. Doncs bé! Amic lector, contempla l'obra de Raoul Dufy i comprèn que aquest artista ha realitzat l'impossible:

La representació plàstica, físicament, fisiològicament, i àdhuc psicològicament, de les coses, les bèsties i de les persones que ei volten.

Aquí tens la cadira de jardí: una mena de recaragolaments metàllics amb reflexos grocs i negres.

Aquí tens el plàtan definit en tres cops de pinzell: la pota d'oca de les seves fulles, l'escamnació persistent del seu tronc,

Aquí tens l'olivera de braços foscos, torçats per un invisible cataclisme; el xiprer, negre guardià hieràtic de les cases i de les tombes.

Aquí tens les garbes de blat, compostes d'or mat sobre l'or clar de les barraques. Són estilitzades amb partit pres decoratiu, però són l'exacta representació del blat.

Després, aquí tens el sol, el sol de migdia, babau fins a fer plorar; però com atrauen els seus raigs escampats inundant tota la «terra fregada amb all», cantada pel malaguanyat Gustave Coquiot, amb una llum tan insolent que l'ombra mateixa desapareix menjada junt amb els contorns de les cases i dels arbres.

Per la seva elegància, pel seu refinament, el seu equilibri i la seva sensibilitat, la seva lleugeresa i la seva aparent despreocupació, l'art de Raoul Dufy és eminentment francès. L'home és sa de cos i d'esperit, i això es veu en tota la seva obra. El pintor barreja als seus colors oxigen i frenesia de viure; el resultat és que totes les seves teles valen tant com qualsevol cura d'aire. Són tòniques.

Una tela de Raoul Dufy és una finestra oberta sobre la Naturalesa, la de debò, la sana, la vivificant Naturalesa.

L'art de Raoul Dufy és la vida. També és l'art mateix, ja que és la poesia, el somni, l'evasió a l'últim realitzada envers el Bell, el Bé, el Ver.

DR. PAUL VIARD

RAOUL DUFY.—Music-hall

ELS DISCOS

La reproducció elèctrica de discos

L'aplicació de l'electricitat a l'enregistrament de discos va suposar en la seva tècnica grans avantatges sobre els procediments anteriors; això ha portat el desig d'aplicar també l'electricitat per a la reproducció dels discos, substituint l'amplificació mecànica per l'elèctrica. Amb aquest procediment les vibracions de l'agulla porten unes ondulacions en el corrent elèctric que reprodueixen amb la màxima fidelitat i amb el mínim d'entrebanc mecànic les sinuositats del disc. D'aquesta forma, el diafragma com a captador d'aquestes sinuositats ha estat substituït pel «pick-up». L'amplificació no és més que la transformació de les oscil·lacions elèctriques en oscil·lacions mecàniques, que es converteixen i entren al món dels sons per mitjà de l'altaveu.

Molts són els models que els productors d'aquests aparells han creat. D'entre els aparegut fins ara, es poden destriar tres grups ben definits: l'electromagnètic, l'electrodinàmic i l'electrostàtic.

L'altaveu electromagnètic té el seu circuit constituït principalment per un ferro imantat formant una bobina, els extrems de la qual es connecten als borns d'un amplificador elèctric, que produeixen per les oscil·lacions del disc un moviment alternatiu que es transmet a la membrana de l'altaveu. Si no és per grans amplificacions, és el model més acurat que la tècnica ha obtingut fins ara. Això sí, connectat a amplificacions de gran potència, no s'assoleixen grans resultats.

L'altaveu electrodinàmic, en canvi, és emprat per gairebé tots els constructors d'aparells de reproducció elèctrica de discos. En aquest altaveu, la bobina és mòbil, i rep les indicacions de l'agulla del «pick-up». El corrent també és variable i això comporta, segons sigui la intensitat del corrent i el circuit de la bobina i la seva posició, una gran facilitat de combinacions. Això vol dir, però que amb una mateixa vibració de l'agulla, el corrent por ésser més o menys intens, puix la relació entre els moviments de l'agulla pot ésser la mateixa amb totes les freqüències i tindria una certa predisposició per a determinats sons, produint ressonàncies. Avui aquest altaveu no és encara ben resolt, és a dir, cal encara emprar un dispositiu de sons, perquè sempre hi ha una certa pèrdua de potència amb aquesta regulació, que hom tracta de dissimular amb un altre amplificador. D'aquesta forma, com es veu, cal un nou amplificador que actua sobre quelcom que ja és producte d'una amplificació, ço que vol dir distorsions de veu, reproducció inexacta de timbres, etc., etc., i encara més, un elevat cost d'aquests aparells que els fa de difícil introducció al mercat. Això no obstant, vol dir que la porta és oberta a nous estudis en aquesta matèria, que en l'esdevenidor farà possible l'obtenció d'aquests aparells amb preus similars als altaveus magnètics, que avui han trobat una difusió enorme, tot i ésser un molt lleuger progrés sobre l'amplificació mecànica de què estan dotats la majoria dels aparells fonogràfics.

X. Y.

El bei de Tunis, que ha assistit a les festes del 14 de juliol a París, és un dels més notables discòfils del món. No solament posseeix milers de discos de tots els orígens, sinó que té una col·lecció de fonògrafs de tots sistemes.

Es un sobirà tan filharmònic, que se li ha sentit dir diferents vegades:

—Si fos un simple particular, tindria sempre la maleta a punt per anar a sentir tocar un gran artista fos on fos que donés un concert. Els afers d'Estat impedint-me aquests desplaçaments, m'acontento de sentir-lo gràcies al fonògraf.

Quan el bei rep un amic en la intimitat, li fa sentir la mateixa peça cantada per artistes diferents, segons l'ordre de les seves preferències. L'invitat, és clar, manifesta els mateixos gustos.

Aleshores el bei diu tot content, amb una punta d'orgull:

—Veieu com hi entenc com qualsevol altre!

* * *

Una de les dificultats de l'enregistrament d'obres en què la interpretació va a càrrec de nombrosos instruments, és la gran dispersió d'aquests per la sala, que complica en gran manera la tasca del director.

Sembla que en els estudis on s'impressionen discos, està actualment en assaig un nou sistema, gràcies al qual els músics seran suprimits, i la tasca d'aquests realitzada mitjançant aparells.

Pensem donar, més endavant, detalls d'aquesta innovació curiosa.

Reproduccions d'Art Escultòric

VENUS GENITRIX
Museu del Louvre (París)

LA VENUS GENITRIX i centenars d'altres reproduccions directes de l'estatuària clàssica, grega o llatina i motius ornamentals de tots els estils i èpoques, constitueixen les nostres galeries d'art. Disposem d'extenses col·leccions de bustos, estàtues, imatges, relleus, làmpares, aplics, pedestals, &, i articles per a la decoració de jardins, tals com gerros, testos, bancs, brolladors, & per harmonitzar en cada cas amb el caràcter del conjunt.

Demaneu catàlegs il·lustrats de jardins

LENA, S. A.

Rosselló, 238 (junt P. de Gràcia) - **Barcelona**

DISCOS CLASICOS Y POPULARES

SELECCION DEL SUPLEMENTO DE JULIO · LA VOZ DE SU AMO

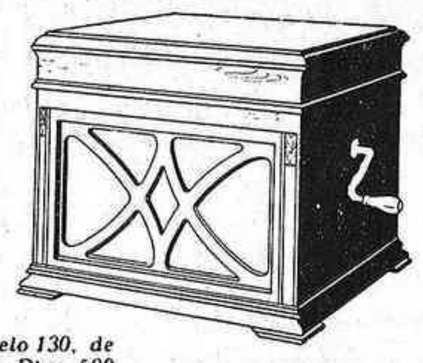

Modelo 130, de mesa. Ptas. 500

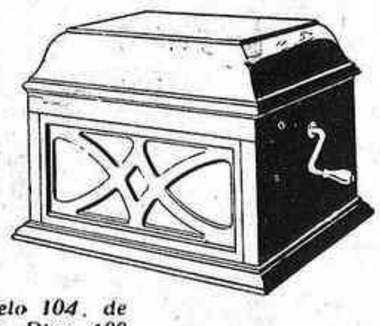

Modelo 104, de mesa Ptas 400

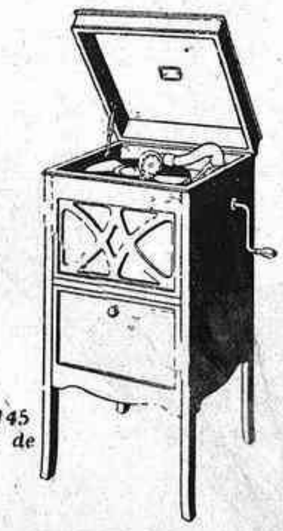

Mod vertical 145 Su precio es de Pesetas 700

MIGUEL FLETA. Vizcaya. A unos ojos hechiceros - DA-1085.

TOTI DAL MONTE. Ninna-Nanna. Redentor in famegia (Bianchini)—DB-1319.

PADEREWSKI. Preludios en «la» y «re» bemol mayor (Chopin) Op 28, números 17 y 15 – DB-1272.

ORQ SINFÓNICA DE FILADELFIA. (Stokowski) Pasacaglia en «do» menor (Bach). I, II, III y IV partes – AB-580 581

CORO Y ORQUESTA DE LA ÓPERA NACIONAL DE BERLIN. Lohengrin (Wagner). «Coro de las desposadas». I y II partes—AA-176.

MARY ISAURA Y SR. COLIN. El niño judío «Dueto cómico». «Canción española» – AE-3085.

JUAN ROSICH. Jugar con fuego. «La vi por vez primera». La tempestad. «Romanza» – AF-328.

ORFEÓ CATALÀ. (Millet). Els fadrins de Sant Boi El caçador i la pastoreta. Canciones catalanas – AA-181.

LOS REVELLERS Kentucky babe Little Cotton Dolly – AE-3097

TINO FOLGAR La Santa Espina. Sardana Ginesta, primavera catalana – AE-3173.

IRUSTA-FUGAZOT-DEMARE Las vueltas de la vida. Tango. Noches de plata. Vals Tus ojos azules. Cancion. Lupe. Vals – AE-3182-3183

ORQ. DEMON'S JAZZ. Musulmán Foxtrot. Que vienen los rondadores. Pasacalle – AE-3177.

ORQ. JACK HYLTON No me comporto mal («Ain't Misbehavin'») Perdóneme, señora («Excúseme, Lady») – Mi esposa está a dieta. («My wife is on a diet»). Foxtrot Tondeleyo. Vals—AF-321 – AE-3094

COBLA BARCELONA. Margaridó Cap d'any. Sardanas – AE-3091

COMPANIA DEL GRAMOFONO S.A.E
MADRID ... PI Y MARGALL, 1
BARCELONA ... URGEL, 234

LA VOZ DE SU AMO

(c) Ministerio de Cultura 2006

Unes hores a Maricel=Park

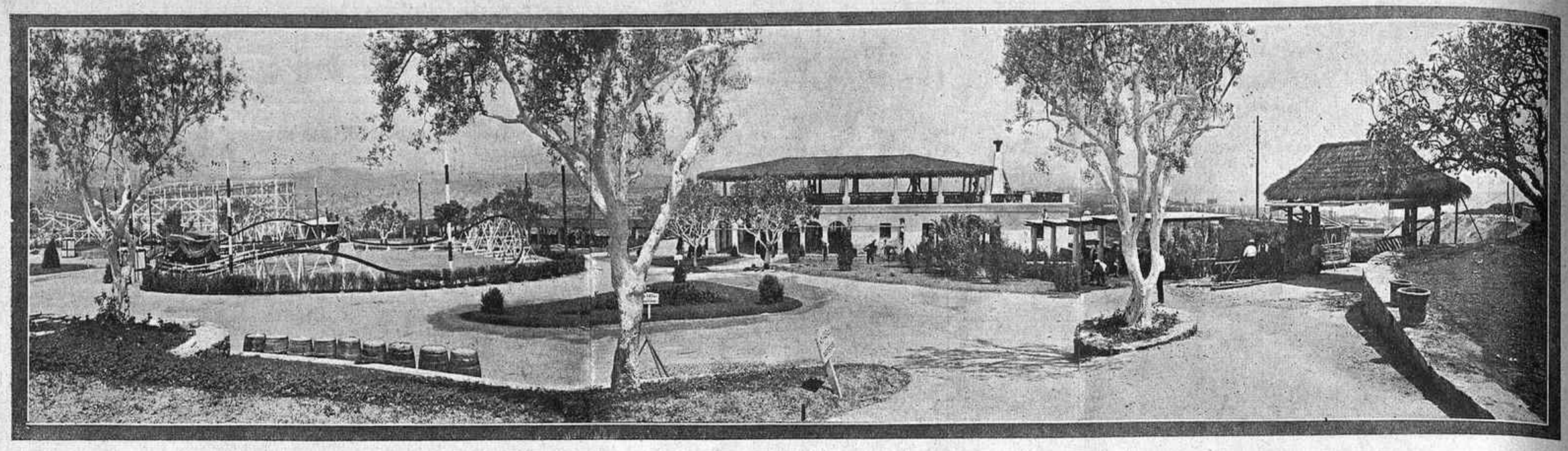

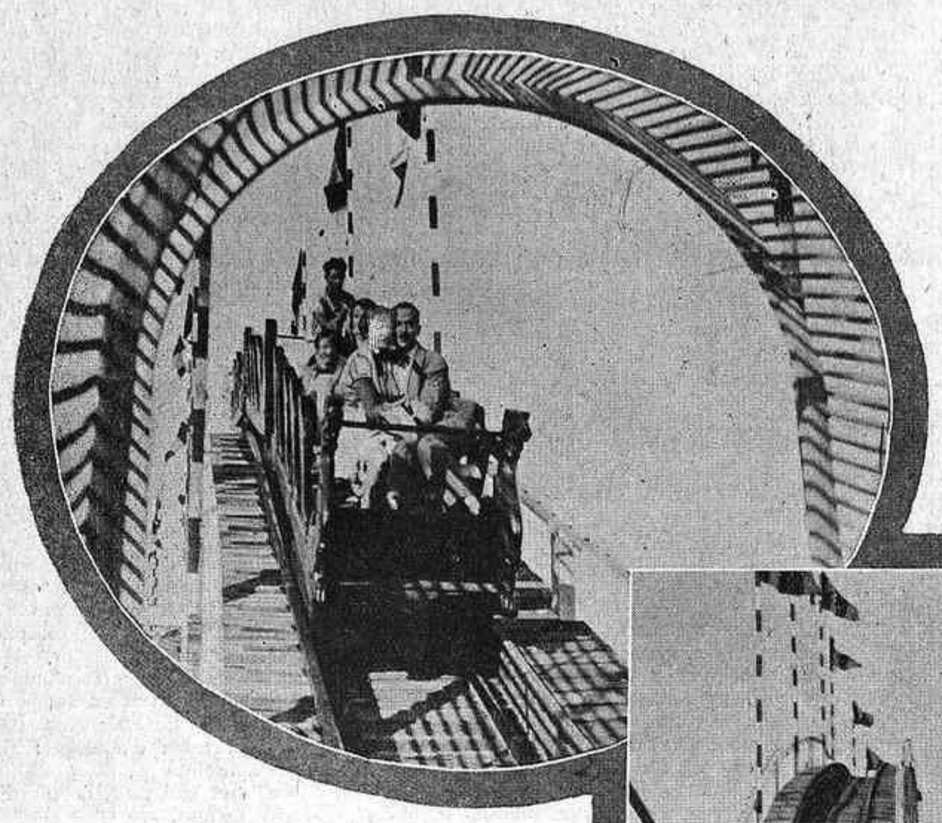

El nom ens va agradar. Després vingueren les referències: hom parlà de 800 homes, treballant febrosament, d'un disbarat de camionetes transportant terra, d'una activitat difícil d'ésser superada a casa nostra, sonaren els noms de *Monsieur* Borie com a director de jardins, d'En Miranbell com encarregat de la disposició d'aquests, d'En Buigas—el màgic de la llum—com a realitzador de la il.luminació de la sala de recepcions del Restaurant...; més tard els cartells—blanc i vermell—de les cantonades, la invitació amable dels anuncis i finalment—per què no?—l'aplom amb què el barber—a mitja fricció—ens digué, amb la més absoluta de les convicciónes, que era una cosa única i incomparable, acabaren per decidir-nos. I dissabte passat baixàrem a l'estació del funicular de Montjuïc disposats a deixar-nos gronxar per totes les fantasies, les emocions cargolades, les gràcies picants i truculents que pogués oferir-nos el flamant parc d'atraccions «Maricel».

* * *

El funicular de Montjuïc sempre ens ha semblat una cosa ben trobada, enfocada amb un sentit de la fantasia popular molt elevat. Això que per un preu enraonat et permetin fer una mica el fatxenda per damunt d'una llargada respectable de *tapis roulant*, pujar un tros d'escala mecànica no menys respectable per acabar fent dos trajectes de funicular, amb una llenca de paisatge diví a cada banda, són un seguit de concesions amables que el públic no oblida així com així.

El punt dolç però, de l'ascensió a la muntanya de Montjuïc—ja és de suposar—el constitueix el final de trajecte. Quan hom ha sortit de l'estació i posa els ulls damunt de Barcelona—quan nosaltres hi hem anat eren gairebé les onze de la nit—que sembla que reposi amb profundíssima serenitat, cal posseir una dosi considerable de contenció i força de voluntat per a no despenjar-se amb un pensament literari massa banal, d'aquells que tenen invariablement un deix de pega dolça o de «Bloc Manelic»...

Els llums dels carrers, places i avingudes, taladrant l'obscuritat de la nit, van dibuixant, com un deliciós trenca-closques per a gent gran, l'admirable panorama barceloní. A remarcar: el panteix multicolor dels anuncis lluminosos.

Al costat nostre hi ha un matrimoni, segons sembla, extasiat en la contemplació nocturna de Barcelona. Ell no diu res. Ella—l'ambient, el perfum de la muntanya, el curs de retòrica i poètica al *Sacré-Coeur*—ha dedicat aquest comentari a l'atalaia, il.luminada, del Tibidabo:

—Sembla un *pastel*!...

Ell només li ha respost, molt sec:

—Anem!

Un cartell blanc amb lletres vermelles i amb una sageta a sota, ens indica la direcció del «Maricel Park». Sens cap mena de pedanteria ni de voler passar per eixerits; encara que aquest cartell ens hagués passat inadvertit, hauríem trobat igualment la porta d'entrada, car la trepidant il.luminació de tot el parc, els xiscles femenins —inevitables— de les passatgeres de les «Muntanyes Russes», l'esbufec important del «Bug»—l'atracció desconeguda dels barcelonins—, els refilets d'una tenora i el dinamisme que respiren tots els parcs d'atraccions de prestigi, pregonen prou imperiosament la seva situació privilegiada.

A la porta ens demana el bitllet un empleat uniformat amb pantalons de color de sang de bou i americana blanca. (Consti que al contrast agradable entre el blanc i el vermell ja comencem a estar-hi habituats.)

El primer que ens trobem al davant és una gran pista de patinatge, amb el paviment blanquíssim—serà, també, per combinar amb el vermell de les baranes que la voregen?—damunt del qual filigranegen, amb la mica d'importància encarcarada del que no posseeix l'entrenament—complicat, naturalment—d'haver-se exhibit davant d'un públic (pels que desitgin fer el paper d'espectadors hi ha un seguit de grades confortables), una infinitat de gent en mànegues de camisa. Les caigudes dels que practiquen aquest esport tenen una semblança vaga amb aquelles altres caigudes que Chaplin immortalitzà en els seus principis cinematogràfics i

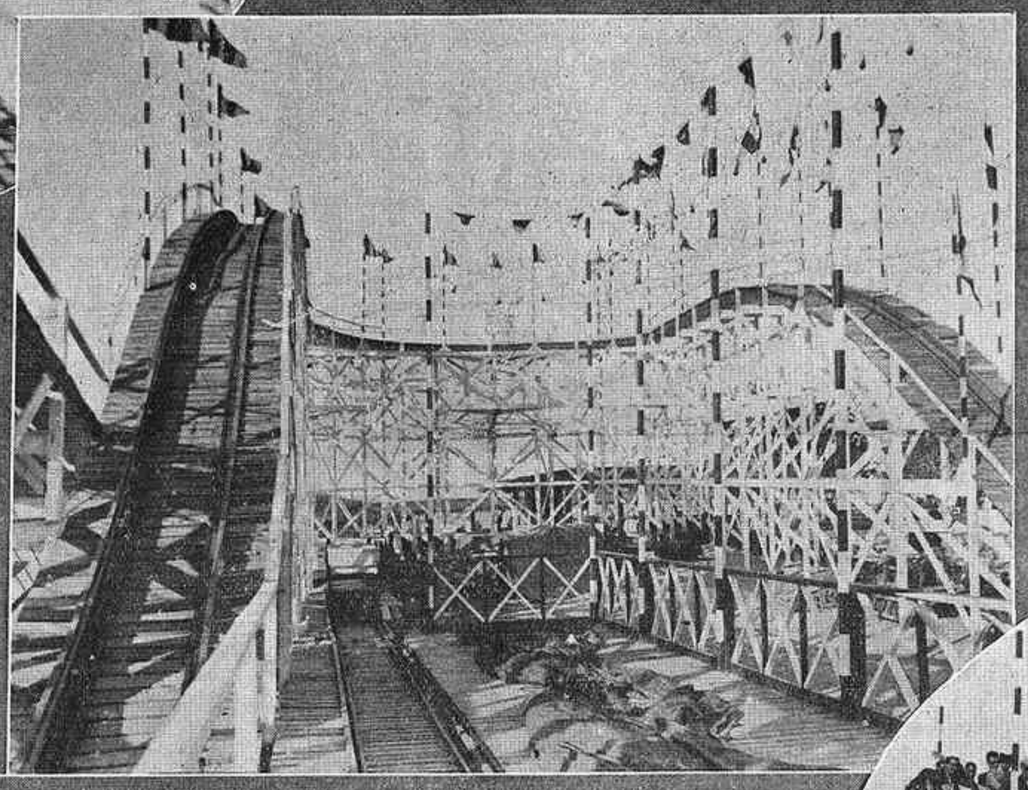

Vista general del "Maricel Park" i alguns aspectes de les Muntanyes Russes, del "Wching Waiwes" i del "Bug"

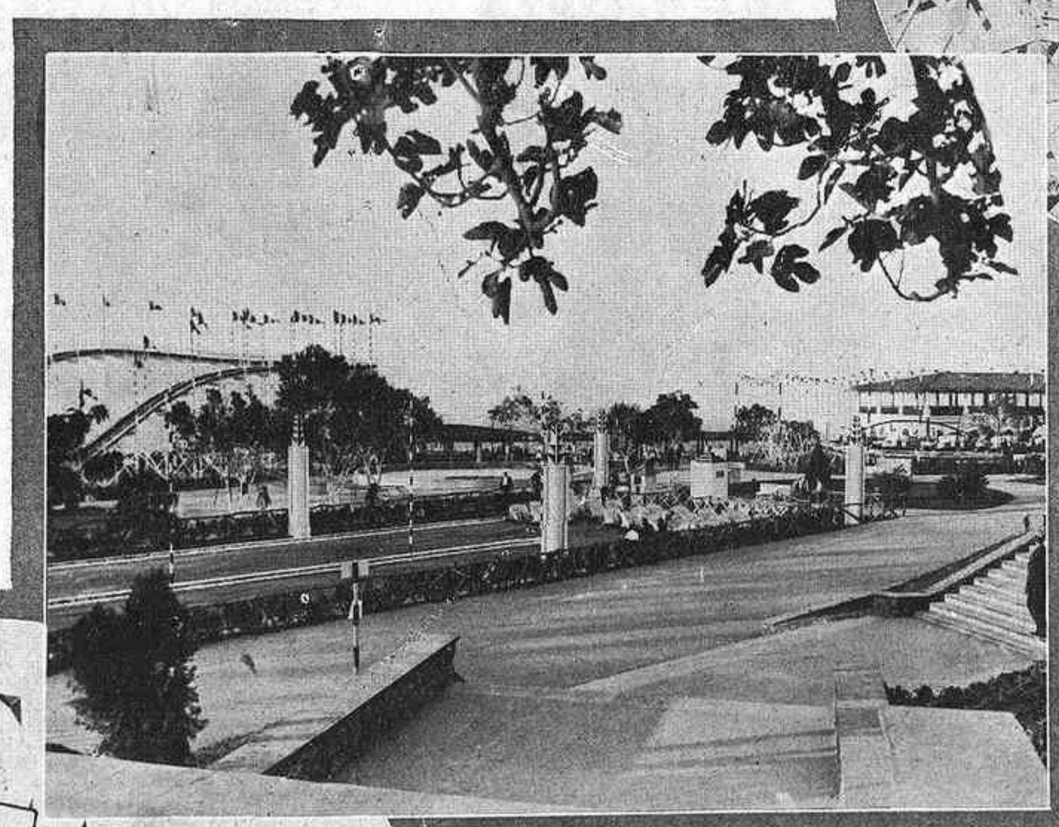

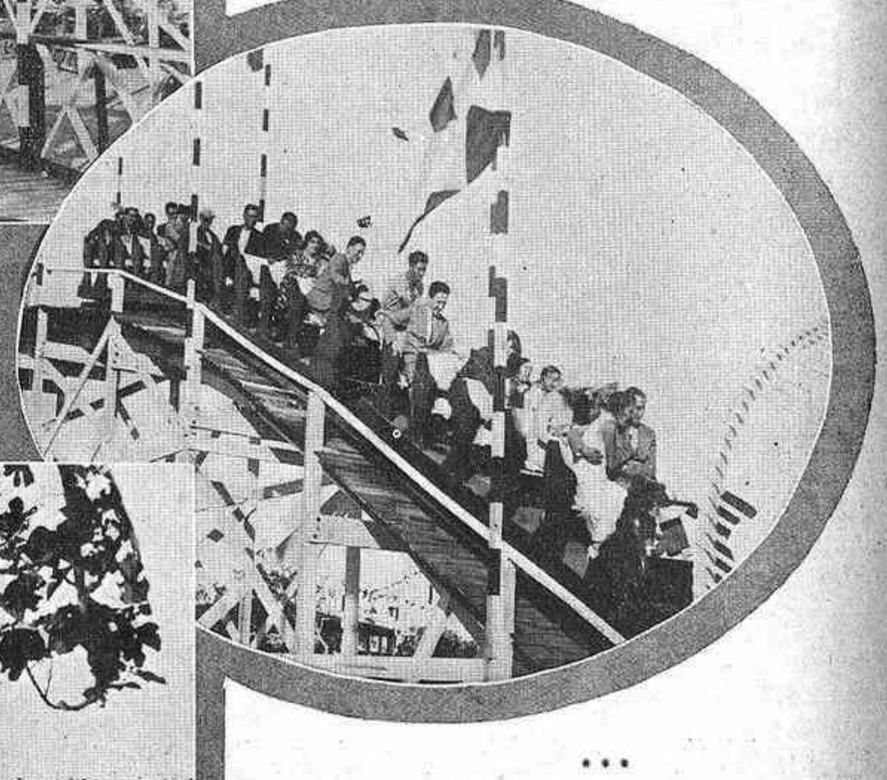

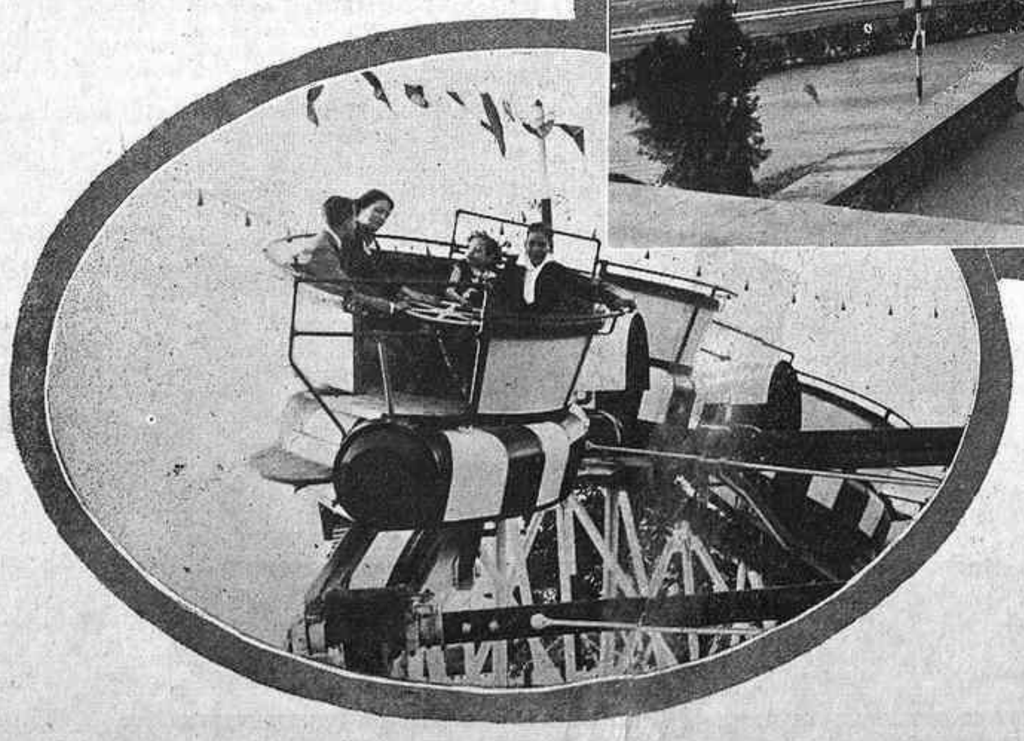

acostumen a ésser molt celebrades pels matrimonis descolorits, pacífics i amb el «fràgil» penjant de totes llurs peces anatòmiques.

Segueix una terrassa, al costat d'una masia catalana en construcció. De moment s'hi serveixen tota mena de begudes i gelats—deliciosament amenitzades per una cobla de sardanes que va desgranant el seu repertori instal.lada en una graciosa placeta *ad hoc*—, però, segons ens han explicat, es tracta de muntar-hi un servei de cuina típicament catalana.

«Disques» és una atracció moguda i divertida. Des de dalt d'una vagoneta i a còpia d'un seguit d'enginyoses maniobres amb el volant, s'aconsegueix fugir del remolí vertiginós que formen els diferents discos de la pista. Tot això, amanit amb les grotesques topades dels que, veient fracassades llurs temptatives, tracten de complicar la tasca dels que es proposen donar una exhibició d'habilitat, adquireix una comicitat extraordinària, tant pels que en són actors com pels que es limiten a fer el paper d'espectadors.

«Bug» és una atracció completa. Les vagonetes—rodones, talment una bombonera—llisquen per damunt d'una via excessivament ondulada a una velocitat impressionant, aconseguint encomanar als que hi pugen una munió de variades i originals sensacions: barreja de «tobbogan», de pendent, de «muntanyes russes», de capbussada aèria i de vaixell sacsejat brutalment per una forta tempesta. Paradoxa notable: no es recorda de cap passatger dels «Bug» que en baixar hagi acusat el símptoma més lleu de mareig.

Breu: és d'aquelles atraccions que, recomanant-les, teniu la certesa que us faran quedar allò que se'n diu com un home.

* * *

El «pinyol» del «Maricel Park» consisteix—cal explicar-ho?—en l'atracció més bella, més desenfrenada i més incitant de tots els parcs d'atraccions de la terra: les «Muntanyes russes».

Els que han combinat aquests quilòmetres de via que constitueixen les «Muntanyes russes» del «Maricel»—amb tot i que això que vaig a dir sembli una paradixa—es veu que eren una gent que tocaven de peus a terra i que posseïen el do màgic i envejable de saber especular amb l'emoció i les sensacions ben administrades, d'una manera admirable, definitiva.

Hom no pot menys, després d'haver recorregut aquest trajecte cargolat i truculent, d'imaginar-se un arquitecte honorable, enfilat dalt d'una biga de color de nata, aconsellant a una brigada d'obrers incansables:

—Facin-me el favor. En aquest pendent m'hi sobra emoció. Ja els donaré ocasió d'esbravar-se, però no es precipitin.

I l'emoció no cal dubtar que hi és, abocada pel broc gros, en el pendent més sensacional del trajecte—encarat damunt el panorama de la ciutat i el port—amb una gràcia desvergonyida.

De nit aquesta emoció esdevé una cosa paradisíaca, deliciosament esgaiadora, rabiosament fantàstica: tots els llums de Barcelona es transformen en un esclat pirotècnic; el port, esquitxat de llums, us el trobeu arran de nas, i durant un moment—pocs segons—no podeu menys d'imaginar-vos que el final d'aquest capbussó sensacional finirà amb un aterratge grotesc al bell mig de la Plaça de Catalunya.

Agafant-se aquest pendent amb quatre gotes de valentia i esperit esportiu i amb el convenciment que tot plegat no serà més que viure durant un quint de minut un retall de film a la manera dels que ens serveix la casa «Ufa», de Berlín, no tenim inconvenient a posar en coneixement dels matrimonis madurs que poden afegir-se a les cues que condueixen a la guixeta amb la mateixa *serenitat* que s'acosten al departament de turisme de can Cook o Marsans per a treure un «tiket» pels «Viatges Blaus».

* * *

El «Restaurant Maricel» es troba en un indret magnífic que clava una mossegada de fura a tots els que tenen la fibra sentimental un puntet sensible.

Emmarcada per les fustes gracioses de la pèrgola, la visió nocturna de Barcelona i les llums tremoladisses del port esdevé amable i la sensació de llunyania de la ciutat es finament exquisida.

* * *

Entre moltes altres ens plau anotar els noms d'unes quantes atraccions força recomanables: «Watching Wawe»: les onades metàl.liques, topades a discreció, amistats femenines ràpides.

«Cascada»: viatge d'alta comicitat, capells que volen, trontollament general, cames en l'aire, un reflector de gran potència que us acaba de desorientar. (Darrera aquest reflector i fent la traveta a la moral s'hi amaga una quantitat respectable de públic masculí desitjós de cargolar un comentari àcid al color de les lliga-cames de les noies.)

«Les femmes au lit»: dues noies amb paiama, piloteig fàcil, caiguda grotesco-teatral.

«Whirl o bale»: campionat de precissió amb boles de fusta, marcador elèctric, satisfacció esportiva.

Resten a inaugurar un «tobbogan» de gran sensació i l'atracció—segons ens han explicat de les més celebrades per tot Europa—de les avionetes, les quals, sense perdre el contacte amb terra, evolucionaran a mercè del pilot «improvisat». (Ves de quina manera tan fàcil restarà solucionat el problema dels «bateigs de l'aire» sense necessitat de sotmetre's a la tortura dels trontolls de la carretera a l'aeròdrom del Prat.)

. . . . . .

«Maricel Park», posseeixes massa gràcies reunides, gaudeixes d'un aire massa fresc, tens l'exclusiva d'un panorama de la nostra ciutat massa inèdit per nosaltres, estàs massa perfumat de salabrors marines i de dolceses muntanyenques perquè et neguem el nostre concurs i no pugem a gustar totes aquestes delícies tantes vegades com el cor ens ho demani.

(...Que tant de bo siguin força!)

MANUEL SARRET

(Informacions Comercials de MIRADOR*)*

IMPRESOS COSTA
ASALTO, 40- BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006